1.000.000 ТОННА ПАХТА ТАЙЁР!

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Газета
1918 йил 21 июндан
чиқа бошлаган

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

№ 220 (20. 188) • 1988 йил 24 сентябрь • шанба

Баҳоси 3 тийин.

КПСС XXVII СЪЕЗДИ ҚАРОРЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРАМИЗ!

ҒОЯВИЙ ФРОНТ ЖАНГЧИЛАРИ

Бугун — пропагандистлар куни

Бугун партия ташкилотларида ғоявий фронтнинг фидойи жангчиларини — ғоявий мураббийларни шарафлайдилар. Масъулиятли топшириқни бажара бориб, партиянинг даъваткор сўзини одамлар онгига етказадиган, тушунтириб берадиган пропагандистлар шаънига илиқ гаплар айтилади. Ана шундай ҳурматга сазовор кишилар орасида Конимех районидаги «СССР 60 йиллиги» совхози бухгалтери Нуриддин Каримов ҳам бор. У уч йилдан бери иқтисодий таълим мактабида пропагандист. Пропагандистлик чуқур билим, ишонтириш санъатини, қунт ва маҳоратни талаб қилади. Совхоз коллектив ва звено пудратига ўтгач, иқтисодий таълимга эҳтиёж янада ошди. Тингловчилар янги усулнинг моҳиятини, афзалликларини чуқур билишни истайдилар. Шу боис Н. Каримовга ҳар бир машғулотни самарали ўтказиш, тингловчилар саволларига пухта жавоб бериш учун ўз устида кўп ишлашига, ўқиб-ўрганишга тўғри келяпти.

Республикамизда унга ўхшаган пропагандистлар кўп. Шундайларнинг ғайрат ва садоқати туфайли бошланғич партия ташкилотлари сиёсий ва иқтисодий ўқишни яхшилаш тадбирларининг комплекс планларини ишлаб чиқиб амалга оширмоқдалар. Шуниси қувонарлики, бу ишга партия комитетларининг биринчи секретарлари бошчилик қиляптилар. Пропагандистлар аттестациядан ўтказилмоқда. Ўқишни қайта қуриш қандай бораётганлиги область, шаҳар ва район партия комитетларининг пленумлари ва бюроларида кўриб чиқилмоқда.

Сиёсий ва иқтисодий ўқишни қайта қуришда, табиийки, бош фигура пропагандистдир. Негаки, КПСС Марказий Комитетининг ўқишни демократиялаш тўғрисидаги йўл-йўриқларини рўёбга чиқариш, унинг формалари ва курсларини танлаб олиш кўп жиҳатдан пропагандистнинг маҳорати ва салоҳиятига боғлиқ. Пропагандист тингловчиларнинг эҳтиёжларини тўлароқ ҳисобга олиши лозим. У машғулотларда мунозара, рўй-ростлик ҳамда долзарб муаммоларни манфаатдорлик билан муҳокама қилиш муҳитини вужудга келтириши керак. Пропагандист шунга эришиши зурурки, марксча-ленинча таълим ташкилий, иқтисодий ва сиёсий тадбирлар билан биргаликда инсон омилини активлаштиришга, конкрет жой ва меҳнат коллективини социал-иқтисодий жиҳатдан ривожлантиришни жадаллаштиришга кўмаклашсин.

Партиянинг XIX Бутуниттифоқ конференцияси резолюциясида шундай дейилади: «Конференция қайта қуришнинг назарий хазинасини кўпайтиришга, идеология ишини яхшилашга, уни қолоқликдан, сафсатабозликдан ва андозачиликдан халос қилишга, унинг мазмуни ва руҳини турмуш реалликларига мувофиқлаштиришга, одамларни қизиқтирадиган ҳамма масалалар юзасидан улар билан сидқидилдан, бевосита гаплаша олиш маҳоратига принципиал аҳамият беради». Хўш, шу нуқтаи назардан қарасак, пропагандистларимиз партия талабларига тўла жавоб беряптиларми! Улар одамлар билан сидқидилдан гаплаша олиш маҳоратини эгаллашганми! Тингловчиларни ўз жавоблари билан қониқтиришмоқдами! Афсуски, ҳамма жойда бунга эришиляпти, деб бўлмайди. Машғулотларда социалистик қурилиш, тарих, сиёсий системани, маънавий турмушни ривожлантириш муаммолари кўпинча бир томонлама, салбий талқин этилмоқда. Айрим пропагандистлар марксча диалектикани, янги партия ҳужжатларининг моҳиятини ўзлаштира олмай, консерватив, догматик тафаккур асири бўлиб қолмоқдалар, буни тингловчиларга ҳам юқтирмоқдалар. Уларда баъзан марксизм-ленинизмни бузиб кўрсатишга, обивателларча кайфиятга қарши курашда билим, принципиаллик етишмаяпти.

Иш манфаатлари, қайта қуришнинг мураккаблашиб бораётган вазифалари кадрларнинг марксча-ленинча тайёргарлигини, уларни ғоявий-маънавий чиниқтиришни яхшилашни, уларда юксак сиёсий маданиятни, интеллектуал қадр-кимматни, одамлар билан тарбиявий иш олиб бориш кўникмаларини талаб қилмоқда. Коммунистлар, шу жумладан, пропагандистлар ҳамма жойда ва ҳар ишда қайта қуришнинг эътиқодли курашчилари бўлишлари тингловчилар орасида ишлай олишлари, танг вазиятларда ҳам партия йўлини принципиаллик билан ҳимоя қилиб, экстремистик, миллатчилик ва социализмга қарши, социализмнинг реал ютуқларини йўққа чиқаришга ҳар қандай уринишга қатъий зарба беришлари зарур.

Пропагандист айни пайтда демократиялаш ва ошкоралик шароитида бунёдкорлик ишига қаратилган ижтимоий онгни тарбиялашга даъват этилгандир. Ҳалол, виждонан қилинган меҳнатнинг обрўсини ҳамма жойда қарор топтиришга, ишлаб чиқаришнинг чинакам новаторлари ва илғорларининг маънавий-сиёсий обрўсини оширишга, ҳар бир кишида ҳозирги даврга мос равишда сифатли ва самарали ишлашга табиий эҳтиёж уйғотишга кўмаклашиш — пропагандистларнинг шарафли бурчидир.

Кўриниб турибдики, революцион янгиланиш даври пропагандист кадрлар зиммасига ҳам катта вазифаларни юкляпти. Шу боис партия комитетлари пропагандистларни танлаш, тарбиялаш ва ўқитиш масалалари билан астойдил шуғулланишлари — биринчи даражали вазифалардандир. Чунки, тингловчиларнинг онги ва қалби шуларга ишониб топширилади. Пропагандистлар составини, энг аввало, олимлар ва мутахассислар, партия ва совет ходимлари ҳисобига, партия мактабларини, марксизм-ленинизм университетларини, олий ўқув юртлари ижтимоий факультетларини, малака ошириш институтларини битириб чиққан кишилар ҳисобига яхшилаш мақсадга мувофиқдир. Уруш ва меҳнат ветеранларининг тажрибаси ва билимидан кенгроқ фойдаланиш зарур. Вазифа — кенг ошкоралик шароитида, совет кишиларининг билимдонлиги, хабардорлиги ошган, социал-сиёсий турмушда жўшқин ўзгаришлар рўй бераётган шароитда ишлай оладиган янги типдаги пропагандистни тарбиялашдан иборат.

Пропагандистларнинг ўз устида мустақил ишлашларига ҳар томонлама шарт-шароит яратиб бериш, уларни ўзлари ишлайдиган тармоқнинг, яшайдиган район ва областнинг ишлари тўғрисидаги пишиқ-пухта ахборотлар билан таъминлаш ҳам партия комитетларининг вазифасидир. Айни пайтда ўқув программалари, методик ва справочник адабиётлар, статистик маълумотларни етказиб туришни ҳам унутмаслик лозим. Республикамизда ўндан зиёд сиёсий маориф уйи, бир неча марксизм-ленинизм университети, уч юзга яқин партия кутубхонаси бор. Булар пропагандистлар учун асосий моддий-техника базасидири-ки, улар ҳам ўз навбатида реконструкциялашга муҳтождир. Корхоналарда, колхоз ва совхозларда ижтимоий-сиёсий ишлар марказларини ташкил қилган наманганликлар тажрибаси диққатга сазовордир.

Партия сиёсий ва иқтисодий таълим системасида янги ўқув йили бошланишига саноқли кунлар қолди. Унга пухта тайёргарлик кўриш барча партия ташкилотларининг, пропагандистларнинг энг муҳим вазифаларидандир. Шунга эришайликки, бугунги Пропагандистлар куни ҳам ана шу муҳим воқеага тайёргарликнинг қандай бораётганлигини жиддий имтиҳондан ўтказадиган талабчан кўрикка айлансин.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросида

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси 22 сентябрь куни бўлиб ўтган ўз мажлисида КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг Красноярск ўлкасига қилган сафари тўғрисидаги ахборотини тинглади.

М. С. Горбачевнинг ўлка меҳнаткашлари билан рўй-ростлик вазиятида бўлиб ўтган учрашув ва суҳбатлари улар партиянинг қайта қуришни чуқурлаштириш ва муқаррар тус олдириш йўлини тўла-тўкис қўллаб-қувватлаётганликларини кўрсатди. Шу билан бирга, таъкидлаб ўтилдики, ҳали жойларда ташаббус суст ривожланмоқда, тайёрга айёрлик кайфиятлари кучли. Одамларнинг талаб ва эҳтиёжларига етарли эътибор берилмаяпти. Шу масалаларни ҳамда уларни ҳал этиш йўлларини муҳокама қилиш марказий ва маҳаллий партия ташкилотларининг, совет органлари ва меҳнат коллективларининг Красноярск ўлкасини жадал суръатда иқтисодий ва социал ривожлантириш вазифаларини амалий равишда ҳал этиш соҳасидаги фаолиятини кучайтиришга кўмаклашди.

Сиёсий бюро марказий иқтисодий идоралар ва министрликларнинг раҳбарлари бўлган коммунистларга, ўлканинг партия ва совет органларига уй-жой қурилишини яқин вақт ичида анча жадаллаштириш ва социал-маданий соҳанинг моддий базасини ривожлантириш, аҳолини асосий озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашни яхшилаш, экологик вазиятни соғломлаштиришга, ёқилғи-энергетика, ўрмон ресурслари ва бошқа табиий ресурслардан фойдаланишга эришиш учун Красноярск ўлкасини иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг конкрет масалаларини ишлаб чиқиш ҳақида топшириқлар берди.

Ўлка партия ва совет органлари, раҳбар кадрлари аҳолининг кундалик эҳтиёжларига муносабатни тубдан ўзгартиришлари, меҳнаткашларнинг талаб ва эҳтиёжлари ўз вақтида кўриб чиқилиб, тезроқ қондирилишини таъминлашлари лозимлиги алоҳида таъкидланди.

Сиёсий бюро мажлисида министрликлар ва идораларнинг, маҳаллий хўжалик органларининг ўлка экономикасини, айниқса социал соҳани комплекс ривожлантириш, туб иқтисодий ислоҳотни амалга ошириш борасидаги иши қаттиқ танқид қилинди, бу нарса Шарқий Сибирнинг ишлаб чиқарувчи кучлари тараққиётига халақит бераётганлиги таъкидлаб ўтилди. Партия ва хўжалик органларига ишлаб чиқариш самарадорлигини анча ошириш юзасидан зарур тадбирлар ишлаб чиқиб, амалга ошириш таклиф этилди.

Красноярскда халқаро масалалар юзасидан баён этилган позиция, Осиё — Тинч океан регионида тинчлик, ўзаро хавфсизлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлашга оид янги таклифлар Владивосток ташаббусини янгича тафаккур руҳида изчиллик билан ривожлантиришдан иборат эканлиги мажлисда уқтириб ўтилди.

Сиёсий бюро СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 2005 йилгача бўлган даврга мўлжалланган ва КПСС Марказий Комитетининг 1987 йил июнь Пленуми қарорларига мувофиқ СССР Министрлар Совети тақдим этган концепцияси лойиҳасини кўриб чиқди.

СССР Фанлар академиясининг кўпгина илмий-тадқиқот муассасалари, тармоқ институтлари, халқ хўжалиги турли соҳаларининг мутахассислари кенг иштирокида ишлаб чиқилган концепция келгуси ўн беш йилга мўлжалланган иқтисодий ва социал ривожланишнинг Асосий йўналишларини ҳамда ўн учинчи беш йиллик планини ишлаб чиқиш учун негиз бўладиган асосий сиёсий-хўжалик платформани таърифлаб бериши лозимлиги қайд этилди. Бу концепцияда партиянинг КПСС XXVII съезди ишлаб чиққан социал-иқтисодий стратегияси XIX Бутуниттифоқ партия конференциясининг йўл-йўриқлари ҳисобга олиниб конкретлаштирилиши, мамлакатнинг 2005 йилгача ва келгуси даврнинг айрим босқичларида эришилмоғи лозим бўлган асосий марралар белгилаб қўйилиши керак.

Марказий Комитетнинг Сиёсий бюроси ҳукумат тақдим этган вариантларни қиёсий таҳлил этиш асосида социал сиёсатни амалга оширишда аҳолини озиқ-овқат, саноат моллари ва хизматлар билан, уй-жой билан таъминлаш, соғлиқни сақлашни ва маорифни ривожлантириш, меҳнат шароитларини яхшилаш ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш сингари биринчи галдаги вазифаларни ҳал этишга ресурсларни имкони борича кўпроқ марказлаштириш зарурлигига асосланиб иш тутиш лозимлигини алоҳида таъкидлади. Бу иш ишлаб чиқаришни такомиллаштириш ва интенсивлашнинг ташкилий-хўжалик ва социал резервларини тўла-тўкис ишга солиш имконини беради.

Партия иқтисодий стратегиясини амалга оширишнинг бир неча вариантларини кўриб чиқиш концепция лойиҳасининг муҳим хусусиятидир, бу вариантлар мамлакат социал-иқтисодий тараққиётининг конкрет вазифаларини ҳал этиш суръатлари ва йўллари жиҳатидан бир-биридан фарқ қилади. Ҳамма вариантларда фан-техника тараққиётини жадаллаштириш ҳисобига экономиканинг самарадорлигини оширишга, ишлаб чиқаришни интенсивлашга нисбатан юксак талаблар қўйилади. Социалистик экономикани бошқаришни янада такомиллаштириш, КПСС XIX Бутуниттифоқ конференцияси қарорларига мувофиқ амалга оширилаётган сиёсий соҳадаги ўзгартишлар асосида совет кишиларининг меҳнат ғайратини ва социал активлигини ривожлантириш кўзда тутилади.

Сиёсий бюро концепция лойиҳасини асосан маъқуллаб, муҳокама вақтида айтилган мулоҳазаларни эътиборга олиб, шу ҳужжат устидаги ишни давом эттиришни ва сўнгра уни КПСС Марказий Комитетининг навбатдаги Пленуми муҳокамасига тақдим этишни мақсадга мувофиқ деб топди.

Сиёсий бюро М. С. Горбачевнинг ВКП Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзоси, Вьетнам Социалистик Республикаси Давлат Кенгаши Раиси Во Ти Конг билан суҳбати ва А. А. Громиконинг у билан ўтказган музокаралари якунларини кўриб чиқиб маъқуллади. Во Ти Конг Совет Иттифоқига қилган расмий дўстлик визити Совет — Вьетнам муносабатларини янада чуқурлаштиришга, СССР билан ВСР ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлашга, иккала мамлакатнинг халқаро майдондаги ҳаракатларини, Осиё — Тинч океан регионида тинчлик, хавфсизлик ва ҳамкорлик учун курашини мувофиқлаштириб туришни кучайтиришга қаратилган муҳим қадам эканлиги қайд этилди.

Мажлисда М. С. Горбачевнинг Афғонистон Республикаси Бош министри М. Ҳ. Шарқ билан учрашуви, Н. И. Рижковнинг у билан музокаралари якунлари муҳокама қилиниб маъқулланди. Президент Нажибулло бошчилигидаги Афғонистон раҳбариятининг миллий ярашга, кенг коалицияни вужудга келтиришга эришишга, Афғонистонни халқаро турмушга тўла-тўкис қўшишга қаратилган куч-ғайратлари қатъий қўллаб-қувватланиши таъкидланди. Женева битимларига Покистон билан АҚШнинг ҳалол риоя этиши зарурлиги уқтириб ўтилди. СССР билан Афғонистон Республикасининг анъанавий дўстона, тенг ҳуқуқли ва ўзаро манфаатли муносабатларни янада ривожлантириш ва чуқурлаштиришга интилаётганликлари мамнуният билан қайд этилди.

А. А. Громиконинг Финляндия Бош министри Х. Холкери СССРга норасмий визит билан келган вақтида у билан ўтказган суҳбати ва Н. И. Рижковнинг музокаралари натижалари маъқулланди. Юқори даражадаги янги Совет — Финляндия учрашуви томонларнинг иккала мамлакат ўртасидаги муносабатларда дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги шартнома амал қилиб келаётган 40 йил мобайнида вужудга келган муносабатларда ҳамжиҳатлик, ишонч ва яхши қўшничилик имкониятларини янада мустаҳкамлашга интилишини тасдиқлади. Ўтказилган музокаралар Совет — Финляндия савдосида ва умуман иқтисодий алоқаларида эришилган юқори даражани сақлаб қолишдан, ҳамкорликнинг янги, янада самарали усулларидан актив фойдаланиш йўлларида шу алоқаларни ривожлантиришнинг ишончли истиқболларини таъминлашдан ҳар иккала томоннинг манфаатдорлигини аниқлаб берди.

Сиёсий бюро Л. Н. Зайковнинг Болгария Халқ Республикасига қилган амалий визити якунларини кўриб чиқиб, Москва ва София партия ташкилотларининг ҳамкорлиги самарадорлигини оширишнинг асосий йўналишлари тўғрисида эришилган конкрет аҳдномаларни маъқуллади. Визит давомида муҳокама қилинган Совет — Болгария ўзаро иқтисодий ҳамкорлиги масалалари тегишли министрликлар ва идораларнинг кўриб чиқиши учун топширилди.

Мажлисда КХДР ташкил этилган куннинг 40 йиллиги байрамида қатнашган Совет партия-ҳукумат делегациясининг визити натижалари тўғрисидаги ахборот тингланди. В. М. Чебриковнинг КМП Марказий Комитети Бош секретари, КХДР Президенти Ким Ир Сен билан учрашуви якунлари маъқулланди, бу учрашув чоғида Совет — Корея дўстона муносабатларини янада чуқурлаштиришга, СССР билан КХДРнинг халқаро ишлардаги баҳамжиҳат ҳаракатларини кенгайтиришга иккала томоннинг интилаётганлиги таъкидланган эди.

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси партия ички ва ташқи сиёсатининг бошқа баъзи масалалари юзасидан қарорлар қабул қилди.

ВАТАН АДАБИЁТИНИНГ ДАҲОСИ

Улуғ рус ёзувчиси Лев Николаевич Толстой — бутун оламни бир одам умрига сиғдира олган улкан истеъдод соҳибидир. Бадиий сўз сўнмас дурдоналарини яратган адиб жамиятнинг социал тараққиёти учун зўр куч-ғайрат билан курашди, қуллик ва эксплуатацияга қарши чиқди, халқ оммасининг жуда катта бунёдкорлик кучларини уйғотди.

Л. Толстой ўз асарларида шунчалик кўп улкан масалаларни ўртага қўя олдики, шунчалик юксак даражада бадиий қудратга эриша олдики, унинг асарлари жаҳон бадиий адабиётида олдинги ўринлардан бирини эгаллади, — деб ёзган эди В. И. Ленин. Бугунги кунда ҳам Ватан адабиёти даҳосининг теран инсонпарварлик ғоялари билан суғорилган асарлари замондошларимизни тарбиялашга хизмат қилиб, жамиятни маънавий жиҳатдан янгилашга кўмаклашмоқда.

Рус диёрининг буюк фарзанди Лев Николаевич Толстой таваллуд топган кундан буён орадан 160 йил ўтди. 22 сентябрь куни Москвада, Союзлар уйининг Колонна залида бўлиб ўтган тантанали кеча ана шу шонли санага бағишланди.

М. С. Горбачев, Л. Н. Зайков, А. Н. Яковлев ўртоқлар президиумдан жой оладилар. Машҳур ёзувчилар, олимлар, санъат усталари, меҳнат коллективларининг, партия, совет ва жамоат ташкилотларининг намояндалари, чет эллик меҳмонлар ҳам шу ерда ҳозир бўлдилар.

Биз адолат юзасидан бу йилни Лев Толстой йили, деб атай оламиз, деди кечани оча туриб СССР Ёзувчилар союзи правлениесининг раиси Г. М. Марков. Лев Николаевич Толстой рус халқининг фахри, бутун инсониятнинг шуҳрати бўлиб келганлигини ва шундай бўлиб қолишини юбилей йили кўрсатди. Бугунги кунда ҳам у одамларни ўз бадиий асарларининг мўъжизакорлиги ва ҳақиқатига ошно этиб, уларга ўзини-ўзи камол топтириш сари олиб борадиган йўлни танлашда ёрдам бериб, ҳозирги мураккаб ва зиддиятли дунёда инсонпарварлик ва тинчликсеварлик муҳитини вужудга келтиришга таъсир кўрсатиб, инсонларнинг қалбида ҳамон яшамоқда.

СССР Ёзувчилар союзи правлениесининг секретари Ю. В. Бондарев «Толстой ҳақида сўз» мавзуида доклад қилди.

Тарихда шундай номлар борки, бизнинг ҳаётимиз ана шу номлар белгиси остида кечади, деди у.

Толстой дунёга келиб, заминдаги касалликларга чалиниб, ўзини ҳам ва азоб чекаётган кишиларни ҳам астойдил ва бутун вужуди билан даволашни истаган даҳо сингари дунёга келди. Толстой — асрнинг қиёфаси бўлган улуғ санъаткордир.

Биз заминда яшовчи барча кишилар, ҳаёт деб аталувчи ягона мазмунга эга бўлган ягона китобни ўқиймиз. Инсон босиб ўтган йўлни акс эттирувчи китоб битмас-туганмас қийинчиликларни бартараф этишдан иборат. Биз ўзимизга-ўзимиз миллион марталаб шундай саволни берамиз: ноаниқ қувончли ибтидо билан бошланадиган ва тузатиб бўлмас фожиа билан тугайдиган мана шу турмуш китобининг моҳияти нимада? Унинг ғояси қандай? Нимани кўзлаб ҳар биримиз ана шу китобни ёзамиз?

Лев Толстой умрбод одамларни турмушни ва бирбирларини ташқи сезгининг қўпол, чалкаш, алдамчи воситаси — беш хил сезги билан эмас, балки ҳаммани бирлаштирувчи теран муҳаббат билан севишга ўргатишни истаб ва қийналиб, шунга жавоб излади. Ҳаётнинг илоҳиятини қандай қилиб излаш ва унга амал қилиш керак? Адолатсизлик кишанларини қандай қилиб парчалаб ташлаш керак? Толстой зўравонлик бор экан цивилизация зарур бўлган томонга йўл олмай, балки «энди ҳеч қаёққа бориб бўлмаслиги кўриниб турган» йўлга кириб қолганлиги тўғрисида ўйларди.

Толстойнинг кундаликлари ва хатларини қайта-қайта ўқир эканман, ўз-ўзимга неча бор шундай савол берардим: даҳонинг бадиий ижоди ва фалсафасидаги ғоялар нимадан иборат? Бу тарих моҳияти жиҳатидан ижтимоий воқеа эмасмикин? Толстой идеаллар юксак бўлишини, турмуш эса бемаъни бўлиши ва аксинча турмуш юксак бўлиб, идеаллар эса қабиҳ бўлиши мумкинлигини биларди. У деҳқонга нисбатан сохта меҳр билан му-

(Давоми 2-бетда).

«ОҚ ОЛТИН» ХИРМОНИГА

Республика областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 23 сентябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Областлар	Бир кунда	Мавсум бошидан	Шу жумладан машинада терилгани: Бир кунда	Шу жумладан машинада терилгани: Мавсум бошидан
Хоразм	3,16	45,68	2,40	19,97
Қашқадарё	2,50	29,93	2,39	19,80
Фарғона	2,05	24,45	0,87	2,79
Андижон	1,63	23,93	0,74	2,80
Наманган	2,09	21,09	1,53	4,71
Сурхондарё	2,10	19,07	2,71	11,62
ҚҚАССР	2,24	18,61	2,14	11,79
Бухоро	1,83	16,20	0,55	2,23
Тошкент	1,44	12,12	1,42	4,70
Самарқанд	0,68	5,76	0,19	0,91
Сирдарё	0,60	5,06	0,60	3,32
Республика бўйича:	1,75	19,05	1,32	7,27
Шу жумладан ингичка толали пахта:				
Наманган	1,98	35,68	—	—
Сурхондарё	2,25	20,14	4,16	15,00
Қашқадарё	1,42	13,13	1,91	7,01
Самарқанд	1,36	11,91	—	—
Бухоро	0,34	2,16	—	—
Республика бўйича:	1,90	17,27	3,20	11,57

ДЕФОЛИАЦИЯ ҚАНДАЙ БОРМОҚДА?

Республикада ғўза дефолиациясининг бориши тўғрисида 23 сентябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(Топшириққа нисбатан процент ҳисобида)

Биринчи устун — областлар, иккинчи устун — бир кунда, учинчи устун — мавсум бошидан буён

Қашқадарё	3,2	132,9
Сирдарё	2,3	120,5
Тошкент	1,9	112,9
Наманган	6,8	110,7
Сурхондарё	4,1	109,5
Қорақалпоғистон АССР	4,2	87,9
Хоразм	4,5	87,9
Бухоро	6,6	86,2
Самарқанд	6,5	72,7
Андижон	4,4	71,5
Фарғона	7,5	62,1
Республика бўйича:	4,3	100,0

ЎЗ КУЧИМИЗ БИЛАН

Колхозимиз деҳқонлари пахтадан мўл ҳосил етиштирдилар. Лўппи-лўппи очилган оппоқ пахталар йиллик план ва мажбуриятларимизни ортиғи билан бажаришимиздан далолат бериб турибди. Хўжалигимизда ҳозир терим авжида.

Йўлдош Тоғаев бошлиқ бригада аъзолари Қизбиби массивида мўл ҳосил етиштирдилар. Бригада колхоз хирмонига ҳар куни йиллик планнинг 10-13 проценти миқдорида пахта тўкмоқда. Коллектив планни бажариш арафасида.

Абдураҳмон Муҳаммадиев бошлиқ бригада аъзолари эса 120 гектар ерда етиштирилган «оқ олтин»ни тез ва соз йиғиштириб олиш чораларини кўришмоқда. Ҳар куни хирмонга планнинг 7-8 проценти миқдорида пахта қўшилмоқда.

Бошқа бригадаларда дефолиация қизғин амалга оширилмоқда. Кунига 150—160 гектар ерга дефолиантлар сепилмоқда. Машина теримига тайёр бўлган майдонларга яқин кунларда агрегатлар олиб кирилади. Ҳожимурод Искандаров, Сайдулла Тўраев, Турсунбой Нормуродов сингари суворийлар бу йилги мавсумда 170—200 тоннадан пахта териб беришга қарор қилишган. Хирмонни ҳашарчиларсиз, асосан колхозчилар кучи билан тиклаймиз.

Ўтган йили пахта топшириш планини областда биринчи бўлиб бажаргандик. Бу йил 2010 гектар ерга чигит экиб, меҳр билан парвариш қилдик. Шу кунларда пахтакорларимизнинг бутун диққат-эътибори — 6600 тонналик хирмонни бунёд этишга қаратилган.

А. ҚАЛАНДАРОВ,
Пахтачи районидаги Карл Маркс номли колхоз раиси.

25 СЕНТЯБРЬ — МАШИНАСОЗЛАР КУНИ

ТУБ ИСЛОҲОТНИ ЖАДАЛ АМАЛГА ОШИРАЙЛИК

КПСС XXVII съезди машинасозлар олдига машинасозлик комплексини тубдан реконструкция қилиш ва жадал ривожлантиришни таъминлаш, серунум машина ва асбоб-ускуналарни кўпроқ ишлаб чиқариш, энг янги технологияни жорий қилиш вазифасини қўйди. Тармоқ ходимларининг профессионал байрамига бағишланган тантанали йиғилишда шу вазифани ҳал этиш йўллари ҳақида гаплашиб олинди.

Йиғилиш Ўзбекистон Халқ хўжалик ютуқлари виставкасида 23 сентябрь куни бўлиб ўтди.

Ўзбекистон машинасозлик корхоналарининг меҳнат коллективлари туб иқтисодий ислоҳотни яна ҳам қатъият билан амалга оширишлари, хўжалик юритишнинг янги шароитларига дадилроқ ўтишлари лозимлиги йиғилишда таъкидлаб ўтилди. Бу ишдан ҳеч ким — янги техникани яратувчи конструкторлар ҳам, ишлаб чиқариш командирлари ҳам, оддий станокчилар ҳам четда турмасликлари керак. Тармоқда ҳали кўпгина фойдаланилмай ётган имкониятлар борлиги таъкидлаб ўтилди. Меҳнат ва технология интизомини мустаҳкамлаш, тармоқдаги энг яхши корхоналарнинг тажрибасини кенг ўзлаштириш шу имкониятлар жумласига киради. Машинасозлар халққа керакли моллар ишлаб чиқаришга, пулли хизматлар кўрсатишга кўпроқ эътибор беришлари лозим.

Йиғилишда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари А. С. Икромов қатнашди.

(ЎзТАГ).

ИЖАРА ПУДРАТИ — АМАЛДА

Агросаноат комплексини бошқариш республика олий мактабида Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети кадрларнинг ишлаб-чиқариш-иқтисодий таълими кенгашининг мажлиси бўлиб ўтди. Область агросаноат комитетлари ва район агросаноат бирлашмалари раисларининг ўринбосарларининг республика агросаноат комплексини иқтисодий ва социал ривожлантиришга доир бир ҳафталик ўқишига якун ясалди.

Мажлис қатнашчилари асосий эътиборни Ўзбекистон хўжаликларида ижара пудратини жорий этиш муаммоларига қаратдилар. Бу усул қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини интенсивлашнинг ғоят муҳим шарти, Озиқ-овқат программасини муваффақиятли бажариш негизи эканлиги таъкидланди. 1988—1989 ўқув йилида агросаноат комплекси кадрларининг иқтисодий ўқишини ташкил этиш юзасидан конкрет тадбирлар плани ишлаб чиқилди.

Кенгаш ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Давлат агросаноат комитетининг масъул ходимлари қатнашдилар.

(ЎзТАГ)

• *Партия турмуши: бошланғич ташкилотлар жанговарлиги кўриги*

ТАКЛИФ ВА ИЖРО

— Сайлаб қўйиладиган партия органларига номзодларнинг фақат ишлаб чиқаришдаги кўрсаткичларига қараб тавсия этилаётгани ва сайланаётгани партия ташкилоти жанговарлигини оширишга зиддир, — деди республикада хизмат кўрсатган чорвадор Расулберди Исаев жанговарлик кўриги комиссияси билан якка тартибдаги суҳбат пайтида. — Ўзимдан мисол. Бош чўпонман. Ҳамиша узоқ яйловларда юраман. Планларни ошириб бажарганим учун партком аъзоси қилиб сайлашган. Колхоз партия комитети менга хўжалигимиз 4-бўлими цех партия ташкилотига амалий ёрдам бериш вазифасини топширди. Аммо партиявий-сиёсий ишларни яхши билмаслигим сабабли, бу топшириқ менга оғирлик қиляпти. Партия комитети коммунистга қўлидан келадиган топшириқнигина берса, у амалда бажарилиши мумкин.

Фақат «Фориш» совхозидагина эмас, бутун районда энг илғор чўпонлардан бири бўлган Р. Исаев ҳақ гапни айтди. Бошланғич ташкилотлар жанговарлиги кўриги давомида ана шу сингари ҳолатларга тез-тез дуч келинмоқда. Партия комитети ва партия ташкилоти бюроси аъзолигига сайланган айрим коммунистлар кундалик муҳокама этилаётган масалалар ҳақида ҳатто мустақил фикр билдира олмаётгани тўғрисида мисоллар ҳам бор.

«Фориш» совхозининг 2-бўлими цех партия ташкилотида коммунистлар жанговарлик кўригини ўтказишга алоҳида масъулият билан ёндашишни талаб қилишди. Аммо цех партия ташкилоти секретари Ж. Худойбердиев бу муҳим тадбирга лоқайд қаради. Секретарь фаолиятида ижобий ўзгариш сезилавермагач, коммунистлар сиёсий етакчини қайта сайлашга қарор қилдилар. Янгидан сайланган секретарь Рўзимурод Наҳалов ўз фаолиятини цех партия ташкилоти ишини қайта қуришдан бошлади. Жанговарлик кўригини эса қайта қуришнинг дастлабки босқичи деб билди. Кўрикни ўтказишга нисбатан бундай масъулиятли ёндашиш, фақат совхоздагина эмас, балки район партия ташкилотлари фаолиятида ҳам муҳим аҳамият касб этяпти.

Аслида районимиз партия ташкилотларида жанговарлик кўриги 1986 йилда ўтказила бошланган эди. Аммо ўшанда кутилган натижаларга эриша олмадик. Сабаби — бу муҳим тадбирга расмиятчилик билан юзаки ёндашилди. Ҳатто айрим бошланғич ва цех партия ташкилотлари секретарлари кўрикнинг партиявий ишни қайта қуришдаги ролини тушуниб етмадилар. Коммунистларнинг активлигини ошириш, ҳар бир ишда ошкоралик ва демократияни жорий этиш учун зарур шарт-шароитлар яратилмади. Қолаверса, район партия комитетида ҳам бу соҳада етарли тажриба йўқ эди.

Шу йилнинг февраль ойида шаҳар ва район партия комитетларининг иккинчи секретарлари Фарғона область партия ташкилотларининг тажрибасини ўрганиб қайтдилар. Шундан сўнг, жанговарлик кўригини ўтказишда туб бурилиш ясадик. Райондаги барча партия ташкилотлари секретарлари иштирокида семинар ўтказиб, дастлаб кўрикни коммунистлар сони 15 нафардан кўп бўлган 25 та бошланғич ҳамда 62 та цех партия ташкилотида ўтказишни режалаштирдик. Қолган 57 та бошланғич ташкилотда бу тадбир кейинроқ амалга ошириладиган бўлди.

Кўрик комиссияси аъзолари билан алоҳида иш олиб борилди. Бу жараёнда ҳам бир қатор муаммолар юзага келди. Якка тартибдаги суҳбатларни актив коммунистлардан бошлаш керакми ёки нисбатан пассивларданми, деган савол мунозара туғилишига сабаб бўлди. Дастлабки хулосалар жанговарлик кўригини актив коммунистлардан бошлаш мақсадга мувофиқ эканлигини кўрсатди. «Қизилқум», Ильич номли совхозлар, Учқулоч геология-қидирув экспедицияси, Учқулоч кони бошланғич партия ташкилотларидаги жанговарлик кўриклари бунга мисол бўла олади. Муҳими кўрикдан ўтган ўша актив коммунистлар нисбатан пассив коммунистларнинг бу тадбирга тайёргарлик кўришларига амалий ёрдам кўрсатдилар. Бу эса ўз навбатида коммунистларнинг ташаббускорлиги ва активлигини оширишга ёрдам бермоқда.

XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси шарафига оширилган социалистик мажбурият қабул қилган 50 коммунист ўз ваъдаси устидан чиқди. Улар ҳозир ҳам йиллик планларни ошириб бажариш учун социалистик мусобақада ҳамкасбларига намуна кўрсатишяпти. Учқулоч геология-қидирув экспедицияси ходимларидан Г. Паньков, О. Нуруллаев, М. Тўраев, М. Очиловлар кўрик комиссияси аъзолари билан якка тартибдаги суҳбатларга тўртта рационализаторлик таклифини ишлаб чиқаришга жорий этиб, 10 минг сўмдан зиёд иқтисодий самара билан келдилар. «Известия» газетаси номидаги совхоз коммунистлари кўрик давомида бир овоздан тўла хўжалик ҳисобига ўтиш лозимлигини таъкидладилар. Суҳбатлар якунлари коммунистларнинг бу соҳада етарли билимга, тайёргарликка эга эканлигини кўрсатди. Хўжалик районда биринчи бўлиб янги усулда ишлашга ўтди. Коммунистларнинг таклифи бўйича совхозда тўртта бўлим йириклаштирилиб, 20 та раҳбарлик лавозими қисқартирилди. Бундан эса ҳозиргача 18 минг сўм иқтисодий фойда олинди.

Жанговарлик кўриги партия ташкилотларидаги ҳақиқий аҳволни очиб бераётганлиги билан характерлидир. Ўз устида ишламаётган, хизмат вазифасига лоқайд, партия ташкилоти фаолиятига бефарқ қараётган коммунистлар ҳар ойда чиқарилаётган «Партия ахбороти»да ошкора танқид қилинмоқда.

Комиссия аъзолари якка тартибда бўлган суҳбат пайтида «Фориш» совхозининг 1-бўлими зоотехниги Сафар Остонов ва чўпон Раббим Дандиевларга нисбатан жиддий эътироз билдиришди. Чунки улар ўзларининг сиёсий билимларини ошириб бориш, бошқаларга меҳнатда ўрнак кўрсатиш ўрнига ҳатто давлат планларининг бажарилишини, ишда сифатни таъминламаётган эдилар. «Чимқўрғон» совхозининг 1-фермаси бошқарувчиси, район партия комитети аъзоси Жаҳон Саховга нисбатан ҳам ана шундай эътироз билдирилди Комиссия аъзолари унга ферманинг ишлаб чиқариш кўрсаткичлари йилдан йилга пасайиб бораётганлигини айтдилар. Ферма коллективи ўртасида ўзаро ҳурмат, ишонч ва шу билан бирга талабчанлик вазиятини вужудга келтириш, бунинг учун эса аввало коммунистлар шахсий ибрат кўрсатишлари зарурлиги таъкидланди.

Кўрик комиссияси шунингдек, коммунистларнинг ишчанлик ва сиёсий жиҳатларига ҳам алоҳида эътибор бермоқдалар. Улар Киров номли давлат наслчилик заводида коммунист А. Абдуқулов ва бошқа бир қатор партия аъзоларига сиёсий билимларини ошириш зарурлигини таъкидлар эканлар, айни пайтда партия комитети сиёсий ўқув ва иқтисодий таълим мактабларида машғулотларни юқори савияда, тингловчиларнинг актив иштирокида ўтказилишига эришиш учун кўп иш қилиши лозимлигини уқтирдилар. Хуллас, кўрик жараёнида эътироз билдирилган коммунистлар кўп бўлди. Кўрикнинг дастлабки босқичи якунлари муҳокама қилинар экан, бундай кишилар қайта қуриш жараёнларига қандай ҳисса қўшишлари мумкин деган савол туғилди. Комиссия бошланғич партия ташкилотларига пассив коммунистлар билан алоҳида иш олиб боришни, уларни доим назоратда тутишни ва вақти-вақти билан кўрик пайтида айтилган таклифлар қандай бажарилаётгани тўғрисида уларнинг ҳисоботларини эшитиб боришни тавсия этди.

Жанговарлик кўриги ўз номи билан бошланғич партия ташкилотлари активлигини, жанговарлигини ва ташкилотчилик ролини кучайтириш тадбиридир. Кўрик комиссияси аъзоларининг суҳбатлар чоғида коммунистларнинг ўзлари аъзо бўлган цех ва бошланғич партия ташкилотлари обрўсини ошириш, жанговарлигини кучайтириш юзасидан билдирган таклиф ва мулоҳазаларини ҳам қунт билан эшитдилар. Бундай таклифлар эса кўп бўлди. Масалан, «Қизилқум» совхози 4-фермаси цех партия ташкилотида коммунистлар партия йиғилишлари ҳамиша пухта тайёргарлик кўрилмаган ҳолда, шошма-шошарлик билан ўтказилаётганини танқид қилдилар. Бу ерда қабул қилинган қарорлар ҳам номигагина бўлади. Қарорлар ижросини таъминлашда коллегиалликка эътибор берилмайди. Ҳамма ишни секретарнинг ўзи бажаришга одатланиб қолган. Ана шу сабабли кўп қарорлар амалга оширилмай, қоғозда қолиб кетаётганди. Кўрик комиссиясининг хулосаси совхоз партия комитетида атрофлича муҳокама қилинди. Бошланғич ташкилотга партия ишини қайта қуриш учун амалий ёрдам берилди.

Кўрик чоғида баъзи коммунистлар оммавий-сиёсий тадбирларнинг яхши самара бермаётганлигидан ташвишланиб, партия ташкилотларининг бу соҳадаги ишини кучайтиришни талаб қилдилар. Масалан, «Чимқўрғон» совхозининг бош чўпони Турсунқул Мўлдибоев хўжаликда ягона сиёсий кунларни ўтказишда расмиятчиликка йўл қўйилаётганлигини айтди. Шунингдек, у чўпонларга маданий-маиший шароит яратиш юзасидан совхоз партия комитетига ва унинг секретари С. Алимхоновга нисбатан эътироз билдирди. Бундай таклиф ва мулоҳазалар кўп бўлди. Партия ташкилотлари ана шу таклифларни умумлаштириб ва таҳлил этиб жанговарлик кўригининг навбатдаги босқичида уларни амалга ошириш тадбирларини белгиламоқдалар.

Кўрик жараёнида баъзи коммунистларга нисбатан жиддий чоралар кўришга тўғри келди. «Фориш» совхози 1-бўлимининг чўпони К. Ўсканов КПСС сафидан чиқарилди. Сигир соғувчи М. Абдуллаева КПСС аъзолигига кандидатлик стажини яхши ўтамаганлиги сабабли, бошланғич ташкилот уни партия сафига ўтишга нолойиқ деб топди. Бундай фактлар партия ташкилотларининг партияга қабул ва ёш коммунистлар билан ишлаш, уларнинг активлигини оширишга етарли эътибор бермаётганлигини кўрсатади. Район партия комитетининг бюросида ана шу муҳим масала атрофлича таҳлил қилинди ва барча бошланғич ташкилотларга коммунистларнинг авангардлик ролини ошириш ва бу соҳадаги ишни янада кучайтириш вазифаси қўйилди. Зеро, партия аъзоларининг активлигини таъминлаш партия ишини қайта қуришнинг энг муҳим талабларидан биридир.

Жанговарлик кўригининг дастлабки босқичи қайта қуришнинг ҳозирги даврида коммунистларнинг, партия ташкилотларининг ташаббускорлигини оширишда муҳим роль ўйнаётганлигини аниқ ифода этмоқда, уларнинг галдаги вазифаларини белгилаб бермоқда.

Б. АВАЛБЕКОВ,
Фориш район партия комитетининг иккинчи секретари.

ВАТАН АДАБИЁТИНИНГ ДАҲОСИ

(Давоми. Боши биринчи бетда).

носабатда бўлмай, балки у билан оддий муносабатда бўлиш ва сабр-тоқат қилиш, турли миллат, турли эътиқод кишиларини севишни, шу тариқа виждон олдида ўзини ҳақ сезишни, бундан бошқача яшаб бўлмаслигини тарғиб қилди.

Шуни айтмоқчиманки, деб давом этди нотиқ, буюклик буюк адолатга мухтождир, санъаткор ва файласуфнинг ғоялари қанчалик зиддиятли бўлмасин, бу санъаткорнинг ўзи, унинг шахсияти ва бутун таржимаи ҳоли унинг ёлғизлиги ва дарди, ҳаёти ва ўлимининг ифодасидан иборатдир. Яна шуни қўшимча қилмоқчиманки, Толстой наздидаги такомиллашув фалсафаси — эндиликда ҳар қачонгидан кўра ўз вақтида айтилган фикрдир. Турмушдаги барча зиддиятлар — адибнинг бутун ҳаётий йўлидир. Даҳо қалбидаги зиддиятлар — яхлит дунёни англаш сингари барҳаёт ғоядир.

Бутун XIX аср ва XX асрнинг бошлари адабиётда яшаш, декабризм, деҳқонларни озод қилишга, революция сари ҳаракат даври бўлди. Толстой ўша даврдаги кўпгина санъаткорлардан фарқли равишда демократларга ҳам, либералларга ҳам, славян-финларга ҳам қўшилмай, ўзининг ахлоқий позицияларида мустаҳкам турди, шунинг натижасида йигирма йил давомида танқидга учради.

Шунга аминманки, деди нотиқ, табиатда унинг бутун ижодини очиб берадиган калит бор. Бироқ бу калит унинг романларида ҳам, кундаликларида ҳам, хатларида ҳам ҳали топилмаган. Бир нарса: сўзга нисбатан «ҳалол муносабатда бўлиш» кераклиги равшандир. Толстойнинг услуби олис даврларни ўз ичига олган узундан-узоқ иборалардан иборат эмас. Аммо ана шу ибора қандайдир ғайритабиий куч билан қудратли оқимга торта оладиган ва сизни сўзнинг шакли эмас, ҳаётнинг ўзи бошлаб борган мафтункор оқимдан чиқариб юбормасликка қодир бўлган даҳонинг камолотидир. Толстой асарларининг тили атоқли тилшунослар маҳоратига қарама-қарши ўлароқ ўзини сезмайди ва унинг сермазмун ибораси сезги ва тафаккур учун эркин бўлиб қолди — биз айни мана шу иборани «Толстой ибораси» деб атаймиз. Одатдаги «ёзувчи» сўзини Толстойнинг бутун қиёфасига хос, деб айтиш мен учун қийиндир. Уни дунё санъатидаги барҳаёт дунёвий донишманд ва дунёвий санъаткор деб атагим келади.

Биз, XX аср 80-йилларининг кишилари Толстойнинг амалга ошмаган ниятларини (Достоевскийнинг бутун ер юзида қардошлик тўғрисидаги орзуси сингари) танқид қилиб, камолот тарғиботчиси, табиийки, бизнинг ҳаётни прагматик-электрон ва марксистик англашимиз даражасига ўсиб етмади, деб ўзимизга ортиқча ишонч билан айтамиз. Биз янглишмаётганмикинмиз? Бемаъни бойлик орттириш кетидан қувиб, инсонпарварлик ва инсонийликнинг сўнгги зарраларидан маҳрум бўлиб, боши берк кўчага кириб қолган технократик асримиз инсониятни сақлаб қолишнинг ягона йўли сифатидаги барча ахлоқий таълимотларни ҳали эсга олмасмикин?

Қайта қуришнинг кучайиб бораётган шабадаси бизларни реал фикрлаш ва ҳаракат қилишгагина эмас, шу билан бирга ана шу шабада кўтарган ва нафас олишимизга ҳалақит бериб, кўзимизга тушаётган, лекин биз муқаддас деб билмаган, аммо бошқаларнинг эмас, бизнинг тарихимиз бўлган, эндиликда биз қанчалик истамайлик, бизларга боғлиқ бўлмаган ва бизга тегишли бўлмаган нарсаларни йўқ қилиб ташлаш хавфини туғдираётган заҳарли чанг хатарини реал англашга ҳам мажбур этади.

У қайси жиҳатдан ҳақ, қайси жиҳатдан ноҳақ эканлигини текшириб ўтиришнинг ҳожати йўқ. Энг асосийси у одамлар учун янгиланиш йўлини излади, уларга эзгулик келтиришга, уларнинг маънавиятини юксалтиришга, кўнглидан беҳуда нарсаларни чиқариб ташлашга ва уни поклашга, ёрқин нур билан ёритишга, инсонни камол топтиришга ҳаракат қилди, деди Украина Ёзувчилар союзи правлениесининг биринчи секретари Ю. М. Мушкетик.

Нотиқ украинларнинг улуғ санъаткоргина эмас, айни вақтда буюк қалб ва тафаккур эгаси бўлган инсон сифатида Лев Николаевич Толстойга бўлган улкан муҳаббати тўғрисида эслатиб ўтди. Леся Украинка, Иван Франко ва бошқа кўпгина адибларнинг халқлар тақдири тўғрисидаги орзу-ўйлари Толстой таъсирида бўлган, унинг даҳоси билан йўғрилган, деди адиб. Толстой сингари кишиларсиз цивилизация мавжуд бўлмас эди. Уларсиз ҳаёт бирмунча қашшоқ бўлиб қолади ва ўз моҳиятини йўқотади.

«Юность» журналининг бош редактори А. Д. Дементьев Толстой ижодининг абадий навқиронлиги тўғрисида гапирди. Ҳар бир одамнинг келажак тақдиридаги кўп нарса эҳтимол, ҳамма нарса унинг инсоний ҳаёти бошланишига — болалиги, ўсмирлиги ва ёшлигига боғлиқ. Шунинг учун бўлса керак Толстой ўзининг бутун умри давомида маънавий изланишлар, эзгулик ва адолатни излаш муҳитида яшади ва унинг бутун ижоди инсон ва унинг турмуши идеалини ва такомилини иштиёқ билан излашдан иборат бўлди. Бу адибнинг ўзи эътироф этишича, унинг учун энг азиз нарса — болалик, ўсмирлик, ёшлик трилогияси бўлди. Бу асар тажрибасиз қалбнинг уйғониши, парвози ва изланишлари ҳақида ҳикоя қилади.

Толстой одамлар қалбида нур, эзгулик ва адолат сари шу вақтгача мисли кўрилмаган йўл солди ва уларнинг ялпи тантанасига умид боғлади. Бироқ, XIX аср улуғ адибнинг орзу-умидларини оқламади. Улуғ Октябрь қулликдан абадий озод қилган, жамият, ниҳоят ўзида адолат, мустақиллик ва ўз туйғуларини эркин баён этиш ҳуқуқини ҳис этган пайтда ўз навқиронлик даврига кирган бизлар ёзувчининг орзу-умидларини оқлаяпмизми? Бизнинг ҳозирги бутун ҳаётимиз ёзувчининг орзу-умидларини оқлаймиз, деб ишонишимизга асос беради.

Улуғ рус ёзувчисини ўз халқи эътироф этиши уни бутун инсоният миннатдорчилик билан эътироф этишига айланди, деди СССР Ёзувчилар союзи правлениесининг секретари Г. Г. Абашидзе (Грузия). Толстой 23 яшар йигитлик чоғида Грузияга келиб, у ерда ўзининг биринчи («Болалик») повестини ёзган эди.

Буюк давлатчилик шовинизми, антисемитизм, ирқчилик, умуман миллий ва диний мухолифликнинг ҳар қандай шакллар Толстойга бутунлай ёт эди. У барча халқларнинг озодликка бўлган ҳуқуқини қаттиқ туриб ҳимоя қилди ва ана шу ҳуқуқдан маҳрум бўлган барча кишиларни астойдил ўз паноҳига олди. Кўп миллатли адабиётимиз ёзувчилик маҳоратинигина эмас, шу билан бирга катта ва кичик бошқа халқларга нисбатан қандай муносабатда бўлиш кераклигини Лев Толстойдан ўрганишлари зарур. Чунки яқиндагина юз берган воқеалар жамиятимиздаги барча ишлар қайта қуриш, ошкоралик пайтигача ҳеч бир биз тасаввур этгандек эмаслигини кўрсатди.

Тулаликлар Толстой тўғрисида гап кетганда, алоҳида мавзуга — Ясная Поляна мавзуига эътиборни жалб этадилар. Бу мавзу файласуф, инсонпарвар адибни кўп жиҳатдан шакллантирди, деди КПСС Тула область комитетининг биринчи секретари Ю. И. Литвинцев. Ясная Поляна тўғрисида фикр юритганда, узоқ вақт истеъмолчилик сезилиб турди. Бу эса ана шу соҳада кўпгина салбий жиҳатлар тўпланиб қолишига сабаб бўлди, тўпланганда ҳам шу даражага етдики, ҳозирги вақтда уни асраш тўғрисида гап бормоқда. Тулаликлар биринчилардан бўлиб зўр куч билан хавотирлик бонгини ураётган мамлакат жамоатчилиги, ёзувчилари, рассомлари ва журналистларига астойдил миннатдорчилик билдирадилар.

Меҳнат тўғрисидаги фикр Л. Н. Толстойнинг бош ғоясидир. Мана шунинг учун ҳам адиб истеъдодидан ҳайратланиш ва унга таъзим қилишгина эмас, айни вақтда бунёдкорликнинг абадий занжири ҳеч қачон узилмаслиги учун ишлашга бўлган интилиш улуғ инсонга нисбатан муносабатларимизнинг негизи бўлиб қолиши керак. Улуғ адибнинг юртдошлари шу тарзда яшаш ва ишлашга интилмоқдалар, деди нотиқ.

Кеча охирида санъат усталари концерт қўйиб бердилар.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумида

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми меҳнаткашлар ўртасида марксизм-ленинизм назариясини ва КПСС сиёсатини пропаганда қилиш соҳасидаги кўп йиллик самарали ишлари учун қуйидагиларга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими» фахрий унвони берди:

Авалов Холмат — сиёсий мактаб пропагандисти, Сирдарё область Октябрь районидаги Охунбобоев номли совхоз кадрлар бўлимининг бошлиғи.

Асадов Ҳожи — «Победа» колхози сиёсий семинари раҳбари. Самарқанд область Самарқанд районидаги 53-ўрта мактабнинг тарбиявий ишлар ташкилотчиси.

Бесстрашнова Таира Егоровна — иқтисодий таълим системаси пропагандисти, Фарғона областидаги Қўқон «Электромаш» заводининг иш тақсимловчиси.

Музика Вера Григорьевна — Навоий область партия комитети сиёсий маориф уйининг консультанти.

Солиҳова Райфа Муҳамедовна — Ўзбекистон Компартияси Тошкент область Бекобод шаҳар комитети пропаганда ва агитация бўлими мудирининг ўринбосари, сиёсий маориф кабинети мудири.

Тўхтаров Холмурод — Сурхондарё областидаги Н. Боймуродов номли колхоз сиёсий мактаби прогандисти, Жарқўрғон районидаги 17-мактаб ўқитувчиси.

Шунингдек сиёсий ўқув ҳамда иқтисодий таълим системаси пропагандистлари ва ташкилотчиларидан бир группаси Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотланди.

Пропагандистлар семинари

Меҳнаткашларнинг ишлаб чиқариш-иқтисодий таълими шохобчасида янги ўқув йили бошланишига оз вақт қолди. 23 сентябрь куни Тошкентда пропагандистлар ва методистларнинг семинари бўлди. Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети уюштирган бу семинарда партия, совет ва касаба союз ходимлари, корхона ва ташкилотларнинг раҳбарлари ҳам қатнашдилар.

Янги ўқув йилига эътибор зўрлигининг сабаби кўп жиҳатдан шундан иборатки, бу йил саноат корхоналарида, колхоз ва совхозларда кадрларга касб-кор ва иқтисодий таълим бериш, уларни қайта тайёрлашнинг бутун системасини тубдан қайта қуриш иши давом эттирилиши керак.

Шу йилдан бошлаб меҳнаткашларга касб-кор ва иқтисодий таълим беришнинг бутун жараёни узлуксиз, доимий ва ўзаро боғлиқ иш бўлиб қолади. Бу жараёндан кузатилган мақсад ходимларнинг малака савиясини ўзгариб бораётган ишлаб чиқариш ва социал шароитларга доимо мувофиқлаштириб боришдан, уларда юксак профессионализм, замонавий иқтисодий тафаккур, тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини ўзи пул билан таъминлаш шароитида ижодий ишлай олиш маҳоратини шакллантиришдан иборат. Раҳбарлар ва мутахассисларнинг лавозимини ўзгартириш, уларга тегишли миқдорда иш ҳақи тайинлаш, шунингдек ишчи малакаси разрядларини бериш албатта таълим ҳамда олинган билим, маҳорат ва кўникмалардан амалий фойдаланиш натижалари билан боғлаб олиб борилади.

Эндиликда касб-кор ва иқтисодий таълимни СССР Министрлар Советининг Социал ривожланиш бюроси, республикада эса Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги мувофиқлаштириш-методика маркази мувофиқлаштириб турибди. Социалистик хўжалик юритиш мактабларида, кадрлар тайёрлаш ва қайта тайёрлаш курслари ҳамда семинарларида дарс беришга жалб этилган барча кишиларнинг меҳнатига энди ҳақ тўланади. Мана шуларнинг ҳаммаси касб-кор ва иқтисодий таълим бутун системасини замон талабларига мос келадиган янги сифат даражасига кўтариш учун зўр ғайрат билан ҳаракат қилинаётганидан дарак беради.

Ўқитиш программалари ҳам тубдан ўзгартирилади. Илгари бутун мамлакатда фақат саноат ва қишлоқ хўжалик мавзуларига бўлинадиган узлуксиз курс ўқитилган бўлса, энди ҳар бир меҳнат коллективи ўрганиш учун конкрет корхонага жуда мос келадиган масалаларни танлаб олиш ҳуқуқига эгадир. Янги техникани, замонавий технологияларни, ташкилий янгиликларни ўрганиш конкрет экономика билимларини ўзлаштириш билан узвий равишда боғланади.

Семинарда қатнашган СССР Министрлар Совети Социал ривожланиш бюроси, ВЦСПС ҳамда СССР Меҳнат ва социал таъминот давлат комитетининг масъул ходимлари пропагандистлар билан методистларни қизиқтирган ҳамма саволларга батафсил жавоб қайтардилар.

(ЎзТАГ).

• *«Совет Ўзбекистони»га келган расмий жавобларни шарҳлаймиз*

ОБКОМ АРАЛАШУВИДАН СЎНГ

Масаланинг моҳиятини тушуниб олиш учун, аввало, газетамизда босилган бир мавзудаги икки мақоланинг қисқача мазмуни билан танишиб чиқишга тўғри келади. Биринчиси — «Хотамтойлик кимнинг ҳисобидан» (30 апрель сони) сарлавҳали мақолада Андижон областида якшанба кунлари давлат автомашиналаридан нотўғри фойдаланилаётгани танқид қилинган эди. Ушбу мақола юзасидан халқ депутатлари область Совети ижроия комитетидан олинган расмий жавоб редакцияни қониқтирмаганди. Шундан кейин 28 июль сонида «Мавҳум жавоб» сарлавҳали мақола босилди. Унда жавоб қайтариш муддати бузилганлиги, мақола муҳокама қилинмаганлиги, айбдорларга жазо чоралари кўрилмаганлиги ва бошқа камчиликлар кўрсатиб ўтилган эди. Ниҳоят, область партия комитети аралашувидан сўнг юқоридаги ҳар икки мақолага тўлақонли жавоб олинди.

— «Хотамтойлик кимнинг ҳисобидан» (30 апрель) ва «Мавҳум жавоб» (28 июль) сарлавҳали мақолалар йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш бўйича область комиссияси мажлисида, шунингдек, область давлат автоинспекцияси шахсий состави ўртасида муҳокама қилинди, — дейилади АНДИЖОН ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИдан олинган расмий жавобда.

Андижон область автомобиль йўлларидан фойдаланиш-линия бошқармаси бўйича чиқарилган буйруққа кўра, «11-75-АНО» давлат номерли «ГАЗ-24» автомобили ҳайдовчиси А. Ҳайдаровга транспортдан фойдаланишда камчиликларга йўл қўйганлиги учун ҳайфсан эълон қилинди, бошқарманинг катта диспетчери З. Турсуналиевага йўл варақасини нотўғри расмийлаштирганлиги учун танбеҳ берилди. Автоколонна бошлиғи Т. Мирзараҳимовга транспорт ишлари устидан, айниқса, дам олиш кунлари доимий назоратни амалга ошириш зарурлиги кўрсатиб ўтилди.

Маъмурият буйруғи билан «Узсельэлектрострой» трестига қарашли «I-МК»да ишловчи — «04-32-АНА» давлат номерли «М-412» автомобиль ҳайдовчиси А. Раҳимов камчиликларга йўл қўйганлиги учун вазифасидан бўшатилиб, икки ой муддатга автослесарликка ўтказилди. У иккинчи квартал мукофотидан маҳрум этилди. Назорат ўрнатмаганлиги учун бош механик Т. Мўйдиновга ҳайфсан берилди. I-МК бошлиғи Ш. Рустамовга транспортдан фойдаланишда камчиликлар мавжудлиги кўрсатиб ўтилди.

«Андижанэлектросеть» корхонасининг ОКС бошлиғи Л. Ковалевнинг хатти-ҳаракати инженер-техник ходимлар йиғилишида муҳокама қилинди ва принципиал баҳо берилди. Унга ҳайфсан эълон қилинди ва корхона кассасига 18 сўм ундириб олинди.

Хўжаобод районидаги «Октябрь 70 йиллиги» совхозида ишловчи — «27-03-АНВ» давлат номерли «ГАЗ-53» автомобили ҳайдовчиси Б. Абдуғаффоровга транспортдан фойдаланиш қоидаларини бузганлиги учун район ички ишлар бўлими ГАИ ходимлари томонидан жарима солинди.

Область ижроия комитети қошидаги йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш бўйича комиссия мажлисида Андижон қурилиш-монтаж бошқармаси бошлиғи Р. Мальянц ва Хўжаобод районидаги «Октябрь 70 йиллиги» совхози директори Х. Қўзиевлар қаттиқ огоҳлантирилдилар.

«70-37-АНГ» давлат номерли «УАЗ-469» автомобили ҳайовчиси Х. Худойбердиев йўловчиларни ноқонуний ташиганлиги факти муҳокама қилинди. Бўз ветеринария станцияси умумий йиғилиши қарори билан у ишдан бўшатилди. Станция бош ветеринария врачи Н. Муҳамедовга транспорт ишлари устидан назоратни бўшаштирганлиги учун ҳайфсан эълон қилинди.

Ички ишлар бошқармаси идоралар транспортидан меҳнатсиз даромад жамғарилишига қарши курашни кучайтириш, корхоналар, ташкилотлар, муассасаларнинг транспортдан фойдаланиш самарадорлигини ошириш юзасидан аниқ чора-тадбирлар белгилаб чиқди.

Область ижроия комитети раиси ўринбосари В. Бабенкога ва область ички ишлар бошқармаси бошлиғи ўринбосари Б. Парпиевга матбуот чиқишларига бундан буён юзаки муносабатда бўлмаслик кўрсатиб ўтилди.

ТОҒЛИ ҚОРАБОҒ ТЕВАРАГИДАГИ АҲВОЛГА ДОИР

СССР Олий Совети Президиуми берган ваколатларга мувофиқ, Озарбайжон ССРнинг Тоғли Қорабоғ автоном областида ва Ағдам районида алоҳида ҳолат ва комендантлик соати жорий этилгач, Степанакерт шаҳрида ва унга туташ баъзи аҳоли пунктларида аҳвол муайян равишда соғломлаша бошлади. Жамоат тартибини муҳофаза қилиш органлари гражданларнинг хавфсизлигини ва конституцион ҳуқуқларини таъминлаш чораларини кўрмоқдалар. Комендантлик соатини бузганлар ушланиб, ўқ отиш ва совуқ қуроллари тортиб олинди.

Степанакерт саноат корхоналари, қурилиш ташкилотлари, транспорти ва ўқув юртлари 22 сентябрь куни ишлагани йўқ.

Арманистон ССР Олий Совети Президиуми тарқатиб юборган «Қорабоғ» комитети деб аталган комитет ишбошиларининг хатти-ҳаракатлари оқибатида республикада вужудга келган кескинлик муносабати билан Арманистон Компартияси Марказий Комитети, Арманистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети республика коммунистларига, меҳнаткашларига мурожаат қилиб, уларни юксак гражданлик онглилигига, сабр-матонат, масъулият кўрсатишга, арман халқининг ватанпарварлик ва интернационал анъаналарига муносиб бўлишга чақирди. Кўр-кўрона кучлар қўлида ўйинчоқ бўлиб қолманглар, биз ўз фарзандларимизнинг келажаги учун, ўз халқимизнинг тақдири учунгина эмас, умумий хонадонимиз бўлмиш бутун мамлакатнинг тақдири учун, революцион қайта қуришнинг, демократия ва ошкораликнинг тақдири учун ҳам ҳаммамиз биргаликда ва ҳар биримиз алоҳида-алоҳида масъул эканимизни ёдда тутмоғимиз зарур.

Бироқ, Ереванда ва Арманистоннинг бошқа баъзи шаҳарларида ҳокимият органлари билан партия ташкилотларининг ишонтириш усуллари ёрдамида вазиятни юмшатиш йўлидаги интилишлари ҳозирча муносиб равишда кутиб олинмади. 21 ва 22 сентябрь кунлари айрим масъулиятсиз унсурлар Арманистон ССР Олий Совети ва ҳукумати олдига ғайри конституцион талабларни қўя бошладилар, иш ташлашлар, митинглар ва очлик ўтказишга даъват қила бошладилар. 22 сентябрь куни Ереван, Ленинакан, Абовян, Чаренцавандаги, шунингдек Эчмиадзин районидаги бир қанча корхоналарда иш тўхтаб қолди. Шаҳар транспортининг қатнови издан чиқди.

Жамоат тартибини сақлаш, жиноий ҳаракатларнинг олдини олиш юзасидан қўшимча чоралар кўрилмоқда. 22 сентябрь куни Ереван шаҳрида ўтказилган шу тадбирларда милиция органлари билан биргаликда қўшинларнинг бўлинмалари қатнашдилар.

Озарбайжон ССРда, айниқса арман ва озарбайжон миллатларига мансуб гражданлар биргаликда яшайдиган районларда тартиб сақлаш ва социалистик қонунчиликка риоя этиш юзасидан зарур ишлар ўтказилмоқда.

Тоғли Қорабоғ автоном области, Арманистон ва Озарбайжон партия ҳамда совет органлари гражданларнинг хавотирланиши ва талабларини эътиборга олиб, кескинликнинг кучайишига йўл қўймаслик, меҳнат ва жамоат турмушининг нормал маромини қайтадан тиклаш учун зарур бўлган ҳамма ишларни қилмоқдалар.

(ТАСС).

• *Ташвишли сигнал*

ТЕАТР ДРАМАСИ

Фарғонадаги икки кекса ижодий коллектив — Горький номли рус ва ўзбек драма театрлари дайди труппаларга айланиб қолди. Уларнинг барча ишлари республиканинг, мамлакат бошқа районларининг шаҳар ва қишлоқлари бўйлаб гастрол сафарларида ўтмоқда. Ўз уйида томоша қўйишни улар унутиб ҳам юборишди: бунинг боиси улар ўз даргоҳларини писанд қилмасликларида эмас, балки ўз санъатини намойиш қилиш учун жой йўқлигидадир. Уйда деворлар ҳам ёрдам беради, дейишади. Аммо театр биносидаги деворлар эса ишончли эмас, ҳушёр бўлиб турмасанг ағанаб тушиши ҳам мумкин. Ўзбекистон Маданият министрлигида ҳам, Театр арбоблари союзида ҳам коллективларнинг аҳволи ночорлигини жуда яхши билишади. Лекин бундан на фойда, аҳвол ўзгармай қолмоқда.

Бундан уч йил муқаддам область ёнғин назорати органлари ва санитария-эпидемиология станцияси собиқ губернатор уйида жойлашган театр биносини авария ҳолатида, деб топишганди. Бу бино капитал ремонтсиз қарийб олтмиш йил турди. Бу муддат ҳар қандай мустаҳкам иморатни яроқсиз ҳолга келтириб қўйиш учун етарлидир. Артистларнинг авлодлари ўзгариб, қадимги данғиллама уй нураб бораверди, унда фақат онда-сондагина хўжакўрсинга ремонт ишлари ўтказиб турилди. Катта ва кичик лавозимлардаги масъулиятли раҳбарларнинг бу «обрўсиз» маданият объектига сира қўллари тегмасди.

— Шу йилнинг январь ойида бинони реконструкциялаш ишлари бошланиши керак эди. Бунинг устига Ҳамза таваллудининг 100 йиллигига бағишланган юбилей тантаналарини янгиланган бинода ўтказиш мўлжалланмоқда. Аммо шу пайтгача қурувчилар ҳатто жойидан ҳам қўзғалганлари йўқ, — дейди область маданият бошқармасининг катта инженери А. Рустамов. — Бунинг сабаби шуки, бинони реконструкция қилиш лойиҳаси тайёр эмас. Уни республика Маданият министрлиги лойиҳа-конструкторлик технология бюроси ишлаб чиқмоқда. Лойиҳа қачон тайёр бўлишини ҳеч ким билмайди. Лойиҳа бўлмагандан кейин қурилиш материаллари ва саҳна ускуналарига ҳам фондлар ажратилмаган. Фарғона область ижроия комитети маҳаллий бюджетдан 280 минг сўм маблағ берди. Аммо бу маблағ реконструкциялаш юзасидан белгиланган ишлар ҳажмини бажариш учун етмади. Шу боисдан ҳеч биримиз Ҳамзанинг юбилейи янгиланган бинода нишонланишига умид қилаётганимиз йўқ.

Дарҳақиқат, келгуси йилнинг февраль-март ойларида театр чироқлари порлаб, ниҳоят фарғоналиклар ҳам қадрдон даргоҳга келишларига ишониш қийин.

Ҳозирча мана шу бутун машмаша давом этаётган экан, фарғоналик артистлар ўзларининг янги мавсумини яна қаердадир ўзга жойларда бошлашга ҳозирлик кўрмоқдалар.

В. ТАТАРИНОВ,
(ЎзТАГ мухбири).

• Аҳолига кўрсатилаётган хизматлар ҳажмини ўстириш—муҳим вазифа

Факт: Тошкентдаги 2-автокомбинат коллективи тўрт ойда пассажирларни йўл-йўлакай ташишни ташкил этиб, аҳолига қўшимча равишда 165 минг сўмлик хизмат кўрсатди. Бу маҳаллий бюджетга 8 минг сўмдан зиёд маблағ ажратиш имконини берди. Шу тажрибада қатнашган 621 шофёрнинг асосий ойлик маошига ўртача 42 сўмдан қўшилди.

ОДАМЛАР ЭҲТИЁЖИГА ЭЪТИБОР БЕРАЙЛИК

Автокомбинат бу ҳажмдаги ишларни амалга ошириши учун қўшимча ёнилғи-мойлаш материаллари сарфлагани йўқ. Машиналар асосий рейсдан четга чиқишига ҳам тўғри келмади. Фақат транспорт воситаларидан яна ҳам оқилона фойдаланиш режалари пухта ишлаб чиқилиб, амалга оширилди, холос. Пировардида эса аҳолига хизмат кўрсатишнинг бу янгича усулидан шоферлар ҳам, давлат ҳам, автокорхона ҳам катта манфаат кўрди. Энг асосийси йўлларда машина кутиб турган қанча-қанча одамларнинг ҳожати чиқарилганини айтмайсизми?

Аҳолига хизмат кўрсатиш, кундалик эҳтиёжларни қондиришнинг социал-иқтисодий имкониятлари беқиёс. КПСС XXVII съезди уларни ҳаракатга келтиришнинг асосий йўлларини белгилаб берди. Эндиликда барча корхоналар ва ташкилотлар аҳолига хизмат кўрсатишга, бу ишнинг замонавий структурасини вужудга келтиришга қаратилган муҳим қарорларга амал қилмоқда.

Бу ишнинг сиёсий жиҳати шундаки, меҳнаткашлар хизмат кўрсатиш системаси билан кун сайин бевосита муносабатда бўлиб, ўз эҳтиёжларини қондиришга даъват этилган соҳадаги ўзгаришларга кўра қайта қуришнинг бориши ҳақида фикр юритадилар. Худди мана шу соҳа — транспорт хизмати, уй-жой идораларидаги ҳолат, ҳар хил кассалар, болалар боғчалари ва меҳмонхоналар, санаторий ва туристик базалардаги муносабат меҳнаткашларнинг кайфиятини белгилайди. Бинобарин, жамиятдаги маънавий-психологик муҳит яхшиланиб бориши, меҳнат унумдорлиги ўсиши бу муассасаларнинг иш даражасига кўп жиҳатдан боғлиқ. Одамларнинг энг муҳим эҳтиёжларини қондириш билан бирга хизмат соҳаси пул муомаласини тартибга солади. У ёки бу раҳбар аҳолига хизмат кўрсатишни яхшилашнинг актуаллигини чуқур англамас экан, у беихтиёр экономикадаги қайта қуришга, уни меҳнаткашлар эҳтиёжини қондиришга йўналтириш ишига тўғаноқ қўювчига айланади. Бунга бошқача баҳо бериш мумкин эмас.

Шунинг учун ҳамма ерда бу ғоят муҳим, серқирра ва сермеҳнат муаммони ҳал қилишга изчил киришмоқ лозим. Хизмат соҳасини яхшилаш йўллари хилма хил бўлиб, у корхонадаги ташкилотчилик ишини ҳам, якка тартибдаги ва кооператив меҳнат фаолиятини ҳам, хизмат кўрсатишни асосий иш билан уйғунлаштиришни ҳам ўз ичига олади. Иш, ўқиш, истиқомат жойларида хизмат кўрсатишни кенгайтиришга қаратилган ҳар қандай таклифлар қувватланади.

Одамлар Тошкентда қўшимча бензин қуйиш хизматидан ғоят мамнун бўлишмоқда. Бу шахсий машиналарнинг эгаларига катта қулайлик туғдираётир. Аҳоли буюртмасига биноан турли таклифномалар, визит қоғозлари тайёрлаш жараёни соддалаштирилди. Тошкент трактор ва электротехника заводлари, «Средазкабель» ишлаб чиқариш бирлашмаси, айрим хўжаликлар хизмат кўрсатишнинг ўнлаб хилларини бажармоқдалар. Идора транспорти, ремонт устахоналари, дам олиш ва даволаниш зоналари меҳнаткашлар эҳтиёжини қондиришга тобора кўпроқ хизмат қила бошладилар.

Яна ўша 2-автокомбинатда амалга оширилган тажрибага қайтайлик. Унинг афзаллигини исботлашга ҳожат қолгани йўқ. Лекин ажабланарли ҳол шундаки, йўл-йўлакай пассажир ташиш ташаббусига... собиқ Ўзбекистон ССР Автомобиль транспорти министрлиги қарши чиқди. Ҳолбуки, министрлик ўз ходимлари маошининг ортиб боришидан манфаатдор эди.

Транспорт хизматини кенгайтириш ҳақида гап борганида, олис-яқин қишлоқларда етиштирилган маҳсулотларни, энг аввало, сабзавот, мева ва полиз маҳсулотларини шаҳар бозорларига ташиб келишдек муҳим ишга эътиборни қаратмаслик мумкин эмас. Тошкент шаҳрида сабзавот ва мева билан савдо қилувчи шахсларнинг тўртдан уч қисми нархлар қимматлиги ҳақидаги саволга ҳосилни транспортда ташиб келишдаги мураккабликларни сабаб қилиб кўрсатди. Бюрократик тўғаноқларни бартараф этиб, бу муаммони тез ҳал қилиш мумкин. Бу қишлоқда оила ва ижара пудратини жорий этиш билан уйғунлашиб, бозорларда ноз-неъмат кўпайишига, нарх-наво пасайишига хизмат қилади.

Аслини олганда хизматнинг ҳар бир турини анча ошириш резервлари бор. Уларни аниқлаб, ҳаракатга келтириш ҳар бир меҳнат коллективи, халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ишидир. Бу ишни яхшилаш режалари белгиланаётганида асосий эътибор инсон эҳтиёжини, унинг орзу-умидлари ва муаммоларини қондиришга қаратилиши зарур. Алоқа хизматини олайлик. Сиртдан қараганда, республика Алоқа министрлиги ўз имкониятларини тўла ишга солиб улгургандек кўринади. Лекин квартираларни телефонлаштиришга эҳтиёж ошиб бораётир. Айни пайтда республика автомат-телефон станцияларининг 150 минг номеридан фойдаланилмаётир. Бу кўрсаткич бўйича Ўзбекистон мамлакатда энг охирги ўринда туради. Алоқа корхоналари пулли хизматнинг турли хилларини жорий этишлари мумкин. Олдиндан шаҳарлараро телефон алоқаси буюртма олиб, меҳнаткашларнинг иш жойларига абонентни улаб бериш, тантанали маросимларда гуллар тақдим этиб, табриклаш учун буюртмалар қабул қилиб, бажариш шулар жумласидандир.

Ёки шундай мисолни олиб кўрайлик. Ядро физикаси, Чорвачилик институтлари Тошкент шаҳридан 30 километр олисда, боғдорчилик ширкати зонасида жойлашган. Шу посёлка ва дала ҳовлиларида истиқомат қилувчи кишиларнинг шаҳар билан телефон алоқасига эҳтиёжи ғоят катта. Ўша институтлар шаҳар алоқа линиясига туташтирилган. Шу телефонларни ишдан ташқари вақтда одамлар ва институтлар фойдасига ишлатиш мумкин. Бунинг учун қулай жойга бир неча параллель аппаратлар ўрнатилса бас. Умуман, шаҳар атрофидаги районларнинг муассасаларига ўрнатилган шундай телефонлардан ишдан кейин кўпчиликнинг фойдаланиши катта қулайликлар келтиради.

Олий ва ўрта махсус ўқув юртлари студентлари, ўқувчилар хизмат кўрсатишга кенг жалб этилиши мумкин. Мактабларда модалар ательеси, дурадгорлик устахоналари очиб, хилма-хил буюртмаларни бажариш мумкин. Спорт базаларидан пулли хизмат турини кўпайтиришда фойдаланса бўлади. Ўқув муассасаларида хизмат бюролари, гуллар етиштириш ва сотишни йўлга қўйиш мумкин. Олий ўқув юртлари ва маданият уйларининг ҳаваскорлик ансамбллари турли тантаналарга хизмат қилишини йўлга қўйиш ҳам фойдали.

— Бўш вақтингизда кир ювиш ва дазмол босиб олиш билан боғлиқ пулли хизматни бажара олишингиз мумкинми? — сўрадик Тошкент Топография техникуми студентларидан.

— Ётоқхонада ёки буюртмачиларнинг уйларида шундай ишларни бажариб беришимиз мумкин, — деб жавоб беришди студент қизлар. — Айрим кекса ва ёлғиз қолган кишиларга бепул ҳам шундай хизмат кўрсатишимиз мумкин эди.

Медицина билим юртлари охирги курсларининг ўқувчилари патронаж ҳамширалар ролини бажаришга жалб этилиши керак. Афсуски, маҳаллий Советлар билим юртларига шундай пулли хизмат топшириғини белгилашмайди.

Колхозлар, совхозлар, бошқа қишлоқ хўжалик корхоналари бу борада катта имкониятларга эгадирлар. Айни пайтда қишлоқлардаги шундай хизмат ҳажми шаҳарлардагидан 3-6 марта кам. Аввало, қишлоқ аҳолисига турли транспорт хизмати кўрсатишни мунтазам йўлга қўйиш керак. Ҳар бир хўжаликда ремонт-қурилиш хизматини ташкил этмоқ лозим. Шундай бригадаларга якка тартибда меҳнат фаолияти билан шуғулланувчи дурадгор усталарни, слесарларни, пахсачиларни, ғишт терувчи ва сувоқчиларни бирлаштириш зарур. Албатта, бундай коллективларни қурилиш материаллари ва транспорт билан таъминлаш лозим. Ғишт қуйиш, қамиш бордонлар, бошқа қурилиш материаллари ишлаб чиқаришни осон йўлга қўйиса бўлади.

Бу жиҳатдан Янгиқўрғон районидаги «Хадикент» совхози тажрибаси ибратли. Бу ерда ҳашар йўли билан қурилган спорт комплексидан ғоят ўринли фойдаланишади. Сауна, бассейн, душхонани ўз ичига олувчи соғломлаштириш маркази самарали ишлаб турибди.

Шаҳар бозорларидаги хизмат даражаси ғоят паст. Харид қилинган буюмлар, маҳсулотларни ташиб берувчи пулли дастёрлик хизмати йўлга қўйилмаган. Бозорга келган кишиларга иссиқ овқат тайёрлаш, нон-чой, ичимликлар сотишни яна ҳам яхшилаш имкониятлари бор.

Пуллик хизмат даражасини яхшилашда халқ депутатлари маҳаллий Советларининг роли каттадир. Улар аҳоли эҳтиёжидан келиб чиқиб, ўз территорияларида жойлашган корхоналар ва ташкилотлар бўйича давлат буюртмасини тасдиқлашга тайёрлашлари, унинг бажарилишини назорат қилишлари керак. Лекин ҳамма корхоналарда ҳам ўз ишчи-хизматчилари ва аҳолига пулли хизмат йўлга қўйилган эмас.

Тошкент область ижроия комитетининг План-иқтисод бош бошқармаси мутахассислар иштирокида Нариманов шаҳри корхоналари ва ташкилотларида пулли хизматни ташкил этиш тартибини ўрганиб чиқди. Ҳийла имкониятлар борлиги аниқланди. Чунончи квартира ҳақи вақтида ва тўлиқ ундирилмайди, хизмат кўрсатиш объектлари қурилишига Банк ссудасидан фойдаланилмайди. Ишчилар, хизматчилар, корхона раҳбарлари суҳбатлашувлар чоғида шундай хизматнинг хилма-хил йўналишларини таклиф қилишди. Ошкоралик, амалий чоралар уч-тўрт ой ичида бу шаҳарда ўртача ойлик планни анча ошириб бажариш имконини берди.

Бундай мисоллар оз эмас. Пулли хизматни кенгайтириш юзасидан кўрилган чоралар туфайли бу йил унинг ҳажми 1987 йилдагидан 124 процентга, 1985 йилги даражадан бир ярим баробар ошди. Маиший хизмат планлари ошириб бажарилмоқда. Наманган области, шунингдек, собиқ Ўзбекистон ССР Қурилиш материаллари саноати министрлиги. Давлат нефть маҳсулотлари комитети, Гражданавиацияси бошқармаси, Давлат моддий техника таъминоти комитети, Соғлиқни сақлаш министрлиги, Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси давлат комитети, Юстиция министрлиги корхона ва ташкилотларида бу борадаги планлар бир маромда бажарилмоқда.

Лекин умуман республикада хизмат кўрсатиш планлари бажарилмаётир. Аҳоли бу соҳага жиддий эътироз билдирмоқда. КПСС Марказий Комитети 1988 йил июль Пленумининг қайта қуриш шароитларида меҳнаткашлар эҳтиёжини қондириш партия ва совет органларининг асосий иши бўлиб қолиши кераклиги ҳақидаги кўрсатмасидан келиб чиқиб, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети махсус қарор қабул қилди. Яқинда матбуотда СССР Министрлар Советининг «Аҳолига пуллик хизмат соҳасини тубдан қайта қуриш тадбирлари тўғрисида»ги қарори эълон қилинди. Уларни бажара бориб, ҳар бир меҳнат коллективи жамоат ташкилотлари билан ҳамкорликда республика меҳнаткашларининг пуллик хизматга бўлган турли-туман эҳтиёжларини қондириш юзасидан амалий чоралар кўришлари керак.

Б. АБДУРАШИДОВ,
Ўзбекистон ССР Давлат план комитетининг Пуллик хизмат бўлими бошлиғи.

• Озиқ-овқат турмушимизнинг энг нозик, ўткир муаммоси

Баҳона эмас, иш керак

Ҳозир республикамиз далаларида айни пишиқчилик. Деҳқонлар, боғбон ва соҳибкорлар ҳалол меҳнатлари эвазига етиштирилган ҳосилни йиғиб-териб олмоқдалар. Далаларда мўл ҳосил тўплаган ва унинг ўз вақтида исроф қилмасдан йиғиштириб олинишини таъминлаган миришкорлар ҳозирданоқ йиллик планларни бажариб қўйдилар.

Бироқ ишни оқилона ташкил этиб, омилкорлик билан она-ер саховатини ошириш ўрнига йўл қўйилган камчиликларни турли баҳоналар билан оқлашга уринаётганлар ҳам йўқ эмас. Масалан, Термиз районидаги «Намуна» колхози раҳбарлари йил бошида шаҳарликлар дастурхонига 5920 тонна турли хил сабзавот етказиб бериш ҳақида ваъда беришганди. Аммо хўжаликда меҳнатни тўғри ташкил этиш, деҳқончилик маданиятини ошириш, илғорлар тажрибаси, илм-фан ютуқларидан фойдаланиш эътибордан четда қолди. Назорат сусайтириб юборилганлиги туфайли агротехника бузилди. Оқибатда анчагина турдаги экинлар, айниқса, помидор ҳосили пасайиб кетди. Колхозда саккиз ой ичида 2921 тонна сабзавот тайёрланиб, бу борадаги план атиги 49,3 процент бажарилганлиги фикримизнинг далилидир.

Биз Термиз шаҳри бозорларида бўлганимизда мева, сабзавот, полиз маҳсулотларининг анча қимматлигини кўрдик. Дўконларда маҳсулот тури кам, борларининг сифати эса талабга жавоб бермайди. Район хўжаликлари етиштирилаётган сабзавот, меваларнинг бир қисмини ўз дўконлари орқали сотиш ҳуқуқига эга бўлгани ҳолда бу қулай имкониятдан етарли фойдаланишмаётир. Шу сабабли аҳолининг турли-туман сара маҳсулотларга бўлган талаби қондирилмаяпти.

Ҳозир айни пишиқчилик бўлишига қарамай колхозда кунига 1,5 тонна атрофида маҳсулот сотилмоқда, холос. Саккиз ой мобайнида жами 211 тонна мева, сабзавот ва полиз экинлари шу йўл билан сотилди. Бу ишлаб чиқариш планида белгиланган маҳсулотнинг атиги 7,2 процентига тенгдир. Ваҳолонки, хўжаликлар 30 процент маҳсулотни ўз савдо тармоқлари орқали реализация қилишлари мумкин.

Ёз ва куз ойларида қайта ишлаш корхоналари ва консерва заводлари эшиги олдида маҳсулот ортган транспорт воситаларининг турна қатор бўлиб туришига кўпчилик кўникиб кетган. Лекин хўжалик консерва заводи олдидаги жим-житлик бизни жуда ажаблантирди. Завод территориясида ҳам одамлар кўринмайди. Атроф ифлос, ачиган маҳсулотлар уйиб ташланган. Улардан чиқаётган бадбўй, ғужғон пашшалар кишида нохуш кайфият уйғотади. Синиқ банкалар анча вақтдан буён олиб кетилмаганлиги сабабли ҳовлининг анчагина қисмини эгаллаб ётибди.

Бу ердаги айрим икки, уч литрли бутун-бутун банкалар диққатимизни тортди, учган жойи йўқ.

— Нега буларни ташлаб юборгансиз? — сўраймиз консерва заводининг цех бошлиғи Носир Бўриевдан.

— Брак бўлиши керак, бўлмаса бу ерда ётмасди.

Лекин у бизнинг қўлимиздаги бир неча банканинг бутунлигини кўрди-да: «Ишчилар янглишиб кетишган. Энди бундай ҳолга йўл қўймаймиз. Назоратни кучайтирамиз», — деб ваъда берди.

Лекин бошлиқ мана шу брак идишлар ичидаги бутун банкалар ва нарироқда яшикларга солиниб, палапартиш тахлаб қўйилган банкаларнинг анчагина қисми синиқлиги эътиборсизлик оқибати эканлигини тан олди-ю, бу давлатнинг қанча маблағи совурилишига олиб келаётганини аниқ айтолмади.

Заводни айланар эканмиз, бирорта ускунанинг ишлаётганини кўрмадик. Ўн чоғли киши яшчик ва қопларга солинган олмаларни эринмай қўлда саралашяпти. Бунинг боиси бор. Чунки ишчиларга ёз ва куз мавсумида заводда иш кўп бўлишини назарда тутиб, кўпроқ маош тўланади. Улар учун вақт ўтса бас, ойликни тўлиқ олаверади.

— Иш бўлмагандан кейин шошилишнинг нима кераги бор? — дейди ишчилардан бири.

Дарҳақиқат, йилига 3 миллион шартли банка турли хил консерва маҳсулотлари тайёрлаш қувватига эга бўлган завод ҳозиргача 1 миллион 316 минг дона шартли банка маҳсулот ишлаб чиқарди, холос. Тайёрланаётган маҳсулотнинг кўпи ҳали савдо тармоқларига бормасданоқ сифати бузилиб, чиқитга чиқиб кетмоқда.

Бизга йил бошидан бери 3 литрлик 52 минг банка помидор шарбатининг 3 мингтаси, 2 литрлик 35150 банка шундай маҳсулотнинг 2 мингтаси бракка чиқиб кетди, деб маълумот беришди. Аслида чиқитга чиққан маҳсулот бундан ҳам кўп. Биз тайёр маҳсулотлар омборини кўздан кечирганимизда мудир А. Шобердиев буни тан олди.

Бу камчиликлар бир томондан колхоз маъмуриятининг заводни маҳсулот билан таъминлаш ҳақида қайғурмаётгани бўлса, иккинчидан, завод раҳбарларининг меҳнат ва технология интизомини назорат қилишни бўшаштириб юборганидир.

Штат бўйича заводда 40 киши ишлайди. Лекин биз борган куни уларнинг ярмига яқини ишлаётганди, холос. Бундан ташқари айрим ишчилар иш вақти ҳисобидан заводда ўзларининг шахсий эҳтиёжлари учун томат пастаси тайёрлаб олишаётганининг гувоҳи бўлдик.

Завод ўтган йили ҳам тўла қувват билан ишламаган эди. Натижада хўжалик йилни 61 минг сўм зарар билан якунланди. Колхоз бош экономисти Р. Мисировнинг айтишича, бу йилги ишлар ўтган йилгидан ҳам ёмон. Аҳвол шундай давом этадиган бўлса кўриладиган зарар ундан ҳам кўп бўлиши аниқ.

Хўжалик ҳисоби, ўзини-ўзи маблағ билан таъминлаш, фақат фойда кўриб ишлаш учун кураш кетаётган ҳозирги шароитда хўжасизлик, иш юритишдаги нўноқликка чек қўйиш керак. Район агросаноат бирлашмаси бунга қанча тез эришса, шунча яхши!

К. РИХСИЕВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

Дунё овози • Воқеалар • фактлар

ГРЕК ТИЛИДА

АФИНА. «Синхрони эпохи» нашриёти КПСС XIX Бутуниттифоқ конференцияси материалларининг тўпламини «Қайта қуриш йўлидан» сарлавҳаси остида грек тилида босиб чиқарди. Греция пойтахтида тўпламни тақдим этиш маросими бўлди.

Тўпламга КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг партия конференциясида қилган доклади, делегатларнинг нутқлари ва совет коммунистлари анжуманининг якунловчи ҳужжатлари киритилган. Нашрнинг биринчи қисми зўр қизиқиш уйғотди ва китобхонларга ғоят манзур бўлмоқда.

Нашриёт директори Н. Папагеоргиу ТАСС мухбирига қуйидагиларни айтди: биз тўпламни босиб чиқаришимиздан мақсад Греция аҳолисига СССРда рўй бераётган революцион ўзгартишлар жараёнларини билиб олиш имконини беришдир. Чунки қайта қуриш Совет Иттифоқи учунгина эмас, шу билан бирга бошқа мамлакатлар учун ҳам ғоят муҳим ишдир.

СЕССИЯ КУН ТАРТИБИ

БМТ Бош Ассамблеясининг бош комитети 43-сессиянинг кун тартибига 149 та модда киритишни тавсия этди. Бу моддалар ҳозирги дунёдаги муаммоларнинг бутун мажмуасини қамраб олади, сессия делегатлари олдида халқаро вазиятни тубдан соғломлаштириш мақсадида шу вазият ривожида кейинги вақтларда юзага келган ижобий тенденцияларни мустаҳкамлашнинг энг муҳим йўлларини муҳокама қилиш имкониятини очади.

(ТАСС).

Варшавадаги қадимий Барбакан қалъаси (суратда) давлат муҳофазасига олинган архитектура ёдгорликларидан биридир. Бу қалъа уруш пайтида батамом яксон бўлганди. Сақланиб қолган чизмаларга кўра у тикланди.

Ёз вақтида ана шу ерда кафе ишлайди, рассомчилик ва ҳайкалтарошликнинг замонавий асарлари кўргазма-савдоси ўтказилади.

А. Чумичев ва Ю. Лизунов фотоси (ТАСС).

КОММУНИСТЛАР УСТИДАН СУД

АНҚАРАДА Туркия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари Хайдар Қутлу, Туркия ишчи партиясининг Бош секретари Нихат Сарғин ва уларнинг 14 сафдоши устидан навбатдаги суд мажлиси бўлиб ўтди. Мажлис залида машҳур турк ёзувчиси Азиз Несин, ҳарбий маъмурият тақиқлаб қўйган Туркия тинчлик тарафдорлари жамиятининг бош раиси Маҳмуд Дикэрдим, чет эллик кузатувчилар ва журналистлар бор эдилар.

Айбланаётган, лекин ҳибсга олинмаган 14 кишининг баъзилари ҳимоя нутқлари сўзладилар. Улар ўзларига қўйилган айбларни рад этиб, тергов давомида ўзларига нисбатан қийноқ усуллари қўлланилганлигини айтдилар.

Ҳ. Қутлу билан Н. Сарғин 1987 йилнинг 16 ноябрида Бирлашган Коммунистик партиянинг фаолиятига ошкора тус бериш мақсадида Туркияга келишган эди. Улар Анқарага самолётда келиб тушишлари биланоқ полиция томонидан ушланиб, сўнгра қамоққа олинган эдилар. Давлат хавфсизлиги судининг прокуратураси Ҳ. Қутлу билан Н. Сарғинни коммунистик ташвиқот олиб боришда ва тақиқланган ташкилотларга мансубликда айблаб, улар учун амалда умрбод қамоқ жазоси берилишини талаб қилмоқда.

ВАЗИЯТ КЕСКИНЛАШМОҚДА

Чилида плебисцит ўтказиладиган кун 5 — октябрь яқинлашган сайин мамлакатда ички сиёсий вазият кескинлашмоқда. Шу плебисцит чоғида сайловчилар режим бошлиғи Пиночетнинг республика президенти лавозимига кўрсатилган номзодига ўз муносабатларини билдиришлари керак. Ҳарбий фашист диктатураси режимга қарши кучларга жабр-зулмни ҳаддан оширмоқда, унинг бир қанча арбобларини чўчитиш ва яккалаб қўйиш чораларини кўрмоқда.

Жабр-зулмга қарамай, чилиликлар курашни давом эттирмоқдалар. Плебисцитда Пиночетни мағлубиятга учратиш учун омма сафарбар этилмоқда.

ХАБАРЛАР ОҚИМИДАН

✦ **ЛОНДОН. Бирмадаги янги ҳарбий режим армия Рангунда ва мамлакатнинг бошқа шаҳарларида «хавфсизлик ва тартибни тиклаш тадбирларини кўрганлиги»ни маълум қилди.** Радио орқали эшиттирилган баёнотда ҳарбийлар якшанба куни ҳокимиятни қўлга олгандан кейин 54 киши ҳалок бўлганлигини айтдилар.

Баёнотда август ойидан бери будда дини монахлари ва студентлар назорати остида турган ва катталиги жиҳатидан мамлакатда иккинчи ўринда бўлган Мандалай шаҳри тўғрисида ҳеч нарса дейилмайди.

Ҳарбий маъмурлар шаҳарларда комендантлик соати жорий этиб, йиғилишлар ўтказишни ман қилдилар ва ишчиларга корхонага қайтиш тўғрисида буйруқ бердилар. Бироқ пойтахтда аҳоли буйруққа бўйсунишдан бош тортди. Армия комендантлик соати амал қилган пайтда тўпланиб турган студентларга қарата бир неча бор ўт очди. Расмий хабарларга кўра, Рангун шаҳри марказининг ўзидагина «Суле» ибодатхонаси олдида 20 киши ўлдирилди.

✦ **ТРИПОЛИ. Ливия жамоҳириясининг барча шаҳарлар ва аҳоли пунктларида мамлакатда бевосита халқ ҳокимияти системасининг асосини ташкил этувчи бошланғич халқ мажлисларининг навбатдаги сессияси иш бошлайди.** Жана агентлиги нинг хабар беришича, сессия кун тартибида кенг доирадаги масалалар, шу жумладан Ливия революциясининг раҳбари Муаммар Каддафий ўртага қўйган революцион программа бор. Ливия билан Жазоир ўртасидаги иттифоқ лойиҳаси ҳам муҳокама қилинади.. Мазкур иттифоқнинг ташкил этилиши арабларнинг ялпи бирлиги йўлидаги қадам сифтида баҳоланмоқда.

✦ **ГАВАНА. Сальвадордан олинаётган хабарларга кўра, Фарабундо Марти номидаги миллий озодлик фронти мамлакатдаги йўлларни ишғол қилиш кампаниясини бошлади.** Сальвадор ватанпарвар кучлари кейинги вақтда Дуартенинг халққа қарши режими авж олдирган репрессиялар тўлқинига жавобан шундай чора кўрмоқда.

Партизанлар Сальвадор территориясининг 90 процентида йўлларни ишғол қилишга муваффақ бўлдилар. Ватанпарварлар фронти буйруғига бўйсунмаган машинани аҳён-аҳёнда кўриш мумкин, деб хабар беради Сан-Сальвадордан Сальпресс-Нотесаь агентлиги.

✦ **МАНАГУА. Никарагуа ҳукумат вакиллари билан контрас раҳбарлари ўртасида Гватемала пойтахтида бошланган учрашувнинг биринчи куни натижасиз тугади.** Учрашувдан мақсад — Никарагуада ўт очишни тўхтатиш тўғрисидаги масала юзасидан тинч музокараларнинг эҳтимол тутилган янги даврасии кун тартибини ишлаб чиқишдан иборат.

Марказий Америка радиостанцияларининг хабар беришича, учрашувда контрас раҳбарлари Манагуада тинч музокаралар олиб боришдан бош тортиб, қаттиққўл позицияни эгаллаб турибдилар. Улар ҳукумат делегациясига мамлакатнинг ичкарисидаги сиёсий муаммоларни муҳокама қилиш масаласини ҳам тиқиштиришга уриндилар. Бу эса Никарагуа суверенитетини бузишдан иборатдир.

Томонлар тинч мулоқотни қайта тиклаш тўғрисидаги масалани муҳокама қилишни давом эттириш тўғрисида келишиб олдилар.

(ТАСС).

Клеопатрадан бизнинг кунларгача

Сарой сартароши халтадаги қўнғир кукунни жимгина саралади. Қаердан келтиришди, деб қатъий сўради у бош эгиб турган қулдан. Амр қилганларидек, хушомадгўйларча жавоб қайтарди қул, Арабистондан олиб келинди.

Сартарош масъулиятли операцияга киришди — малика Клеопатра сочларини бўяш учун аралашма тайёрлай бошлади. У маликанинг инжиқ характерини ва давлатда мода таъсисчиси бўлиш истагини жуда яхши биларди. Содиқ хизматкор унинг қаҳр-ғазабига йўлиқишдан қўрққанлиги сабабли маликага энг зўр косметика воситаларини, шу жумладан, Арабистондан хина бўёғини келтиришларини кузатарди. Қадимги Миср папирусларидан ана шу кукун хотин-қизларнинг жони бўлганлигини билиш мумкин. У билан сочларни, қошни, тирноқларни, лабларни бўяшар, кўзни қора қилишарди.

Ўрта Осиёнинг улуғ шифокори Ибн Синонинг «Тиб қонуни» асарида ҳам хинанинг ярачақалар, қон кетиши, шамоллаш, замбуруғли ва ичак касалликларига, бош оғриғига қарши даволаш ҳамда профилактик қиммати кўрсатиб ўтилган. Араблар хинани Европага ҳам келтиришди.

Ҳозир ҳам Африка ва Яқин Шарқ мамлакатларида хотин-қизлар хинани ишлатмоқдалар. Форс кўрфазининг иссиқ ва серсув бўлган мамлакатларида етиштирилган хина бу ерда, айниқса қадрланади. Табиат ана шундай шароитларни Ироқ жанубида яратган.

Августнинг жазирамали кунларидан бирида форс кўрфазига қуйиладиган Шатт ал-Араб дарёсининг кенг ўзанига экскурсия қилишга муваффақ бўлдим. Ҳамма нарса сўнганга ўхшайди. Ҳатто қирғоқдаги ҳурмо дарахтларининг учлари сув юзасига эгилиб қолган. Қора буқалар дарахтлар соясида мудрарди. 50 даражали жазирама деҳқонларни қамишли уйларга киритиб юборган. Фақат баланд бўлмаган, 1.5—2 метрли дарахтлар ёнида бир неча киши кўзга ташланарди. Хина барглари терими кетаётганди.

Участка эгаси, узун кўйлакли қорайган фаллоҳ пешонасидаги терини артаётиб, ҳикоя қилди: «Дарахтни одатда баҳорда экамиз, у соядан қўрқади, жазирамали офтобни ва илдизлари шўрроқ сувда бўлишини хуш кўради. Ўсимлик тез ўсади ва тезда узум бошли шаклда оқ гуллар беради. Лекин бизнинг ҳосил— барглардир, уларни йилига тўрт марта кесамиз. Офтобда қуритамиз, сўнгра тегирмонга элтиб кукунга айлантирамиз».

Хинани Ироқнинг исталган бозори ёки дўконида сотиб олиш мумкин. Хина фақатгина косметика ёки даволаш воситасигина эмас, у билан бир қатор маросимлар боғлиқ. Агар сиз кўчада кафти ва оёқлари, юзи тўқ сариқ рангли бўлган қизни учратсангиз— у келиндир. Ҳозиргача Қувайтдан Жазоирга қадар «лейлат хенна»— тўй арафасидаги хина туни номли маросим тарқалган.

Эндигина турмушга чиққан қиз уйида меҳмонлар йиғилишади. Улар дўмбира овозида эритилган хина солинган ликобчани олиб киришади. Сўнгра келиннинг кафтлари ва оёқ юзларига илон изи ва ромб шаклидаги безак туширилади. Унга либосларни кийинтиришади, узук, зираклар ва бошқа зебу-зийнатларни тақишади.

Атрофдагилар баланд овозда келинни мақташади, янги оилага фаровонлик тилашади. Ана шу урф-одатни сизга тўпланганлар тушунтирмайдилар, лекин шуниси равшанки, унинг илдизлари узоқ асрларга бориб тақалади.

Косметика фирмаларидан бири хина асосидаги ўз маҳсулотларини реклама қилаётиб, истеъмолчиларга табиий бўёқдан кўра мустаҳкам бўёқ йўқлигини эслатиб ўтди. Уч минг йил муқаддам аралаштирилган хина қадимий Миср мўмиёларида ҳозирга қадар жуда яхши сақланиб қолган.

Ю. ЗИМИН.
(АПН).

• *Баҳсга қўшиласизми?*

Кейинги йилларда мамлакатимиз иқтисодий ва ижтимоий ҳаётининг барча соҳаларида ошкоралик ва қайта қуриш ёрқин сезилмоқда. Бу шаҳарлар, районлар, майдонлар ва бошқа жойларга номлар беришда ҳам кўзга ташланмоқда. Ижевск, Набережние Челни, Мишкин, Москвадаги Черемушка сингари айрим шаҳарлар ва районларнинг номлари қайта тикланди. Бу ишларни амалга оширишда жамоатчилик фикри катта роль ўйнади. Эски номларнинг қайта тикланиши халқнинг ўз ўтмишига, тарихига содиқлигидан дарак беради.

Республикамизда ўлка ва халқ ҳаётининг мураккаб тарихий жараёнларини ўзида ёрқин акс эттирувчи жойлар кўп. Тошкентдаги кўҳна майдонлардан Ҳадра ва Чорсуни олайлик. Бир неча ўн йилдирки, бу жойлар Комсомол ва Охунбобоев майдонлари деб аталади. Лекин аҳоли ҳамон эски ном билан — Ҳадра ва Чорсу деб атайди. Демак, кеч бўлса ҳам эски номларни тиклаш керак. Бундай номларни янги қурилаётган майдонларга қўйсак бекатлар ҳам йўқ эмас. Ахир бекатлар, кўча, кварталларнинг номи меҳмонлар учунгина эмас, ҳаммамиз учун зарурлигини унутмайлик. Айрим номлар тарихий воқеаларни, бошқа халқлар, республикалар ва шаҳарлар ўртасидаги дўстлик алоқаларини акс эттирмайди. Бу номларни танлаш алоҳида эътиборни талаб этади.

Тошкентда «Ипподромная», «Транспортная», «Садовая», «Пограничная», «Ҳулкар», «Машъал» номидаги кўчалар иккитадандир. Карело-фин кўчаси борлиги таажжубли. Бундан ташқари Карельская, Лампазор, Магазин-Мавзук, Космосная, Ракетная, ИТР кўчалари, Почта, Мактаб, Синтетика бекатлари ҳам бор. Днепр ва Днепровская, Учительская ва Ўқитувчи сингари бир-бирини қайтарувчи кўчалар ҳам йўқ эмас. Бундай номлар ўрнига республикамиз, шаҳримиз тараққиётига катта ҳисса қўшган кишиларнинг, ишчилар, деҳқонлар, меҳнат сулолаларининг номларини берсак ўринли бўларди. Буни сокин хоналарда эмас, балки шу кўчаларда истиқо-

ЎЗ НОМИ БИЛАН АТАСАК

кўнгилдагидек бўларди. Чунки бу жойлар тарихий воқеалар билан боғлиқдир.

Тошкент областида Бектемир шаҳри бор эди. Бугунги кунда у Нариманов деб аталади. Одамлар ҳамон шаҳарни эски ном билан аташади. Янгисини эса фақат махсус ҳужжатларда учратиш мумкин. Шаҳарнинг эски номи тикланса республикамиздаги яна икки — Пайариқ райони маркази ва Самарқанд областидаги Нариманов номи билан аталадиган жойга ҳам қулайлик яратилган бўлур эди. Шунингдек, Тошкентнинг кўҳна кўчаларидан бирига республика озиқ-овқат саноати раҳбарларидан бири бўлган Билбас номи берилган. Ахир у раҳбарлик қилган кезларда овқатланиш ёки озиқ-овқат молларини ишлаб чиқариш шундай чўққига чиққанмиди? Рақамлар эса бугунги кунда унинг акси бўлганлигини кўрсатмоқда. Афсуски, шу билан бирга Тошкент ва бошқа шаҳарлар кўчалари рўйхатида Ўзбекистон ва Туркистон ўлкасини тадқиқ этган машҳур олимлар Семенов-Тяньшанский, В. В. Бартольд, С. П. Толстов, А. Якубовский, О. А. Сухарева, Д. Диваев ва бошқаларнинг номи учрамайди. Бу муаммони ҳал этиш — бугунги куннинг муҳим вазифасидир.

Тошкентда бозорларнинг номи ҳам алмаштириб юборилди. Тошкент билан Паркентнинг қадимий йўлида бунёд этилган «Паркент» бозори «Сельмаш» деб аталмоқда. Туркман бозори эса «Марказий бозор» деб номланди. Тезиков бозори «Первомай» дейилмоқда. Ўзбекистон шаҳарлари, кварталлари ва кўчалари билан боғлиқ айрим муаммолар ҳам ўз ечимини кутмоқда. Шу йилдан бошлаб эски маҳаллалар ўрнида қад кўтарган кўп қаватли турар жойларнинг эски номларини тиклаш ҳақида қарор қабул қилинган. Жумладан, пойтахтимиздаги Марказ-17 ва унга яқин бўлган Марказ-18 кварталлари Себзор ҳамда Шайхонтовур деб аталмоқда. Бухоронинг янги қисмидаги «Северний; ХБК, 1-, 2-турар жойларга Дилкушо, Лолазор, Ёшлик деб ном берилди. Тошкентдаги Марказ-5 квартали ҳам Қашқар деб аталса яхши бўларди. Ҳатто йўлни яхши билувчи шофёрлар ҳам «2/4», «Б-1», «А-5», «СВ-3» ва бошқа жойларни тополмай хуноб бўлишади. Бунинг устига «Мактаб», «Фабрика», «Почта», «Касалхона» деб аталувчи мат қилаётган аҳолининг истаклари асосида ҳал этиш лозим.

Эндиликда Дўмбробод, Чўпонота, Бешёғоч, Қатортолнинг номлари расмий бор бўлмаса ҳам тошкентлик ва унинг меҳмонларига яхши маълум. Худди шундай номлар шаҳар юзи, унинг миллий колоритидан дарак беради. Ахир эски Тошкентнинг ўрни ҳам юзлаб каттакичик қишлоқлардан ташкил топган. Уларнинг энг яхшиларини тиклаш мумкин-ку.

Айни чоғда шундай мисолларни ҳам келтириш мумкинки, бундай номларни қайта тиклаш ўринсиздир. Жумладан, «Қўтурбулоқ», «Гузар», «Жума», «Сомонбозор», «Янги бозор», «Бойовул», «Хўжақишлоқ» ёки «Пиён бозор» сингари номлар.

Эски атамаларни қайта номлаш кўпгина аҳоли пунктларида ва қишлоқ жойларда бир хилликни келтириб чиқармоқда. Область ва районларда бир-бирини қайтарган атамалар кўп. «Ўзбекистоннинг маъмурий-территориал бўлиниши» китобини ўқисангиз, 18 қишлоқ Охунбобоев, 15 таси Калинин, 10 таси Янгиҳаёт, 11 таси Октябрь, 8 таси Коммунизм номи билан аталганлигини кўрасиз. Ёки Зомин районида ёнма-ён икки« Прогресс» совхози ўрин олган. Янги ўзлаштирилган совхозда эса рақамлар билан юритилмоқда.

Кўчаларнинг чеккаларида ўрнатилган кўргазмалардаги атамаларга ҳам эътиборни қаратиш лозим. Айрим ўринларда «Тамаша, Томоша», «Ялама, Яллома, Ядлома» қабилида ёзилади. Уларнинг қай бири хато, тўғрилигини билиб бўлмайди. Бу ердаги номлар турли ҳужжатларга, ундан эса луғатлар ва географик атласларга кириши мумкин. Оддийгина бир хато кейинчалик катта оқибатларга олиб келади.

Кўриниб турибдики, келтирилган мисоллар республикамизда топонимлар бўйича «Қизил китоб» яратишга ундамоқда. Унга барча қадимги ва унутиб юборилаётган аҳоли турар жойлари, тарихий жойлар, қудуқ, чашма, эски қабристоннинг номларини тўплаш зарур. Шу ўринда республикамизда Топономия фонди тузишнинг ўрни келди деб ўйлаймиз.

М. СОВУРОВ,
А. ШЕВЯКОВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Тарих институти илмий ходимлари.

МОСКВАДА «ФАРҒОНА» МАГАЗИНИ

Ватанимиз пойтахти Москвада «Фарғона» магазини очилди. Бу савдо шохобчасининг очилишида Фарғона области кооператорлари ташаббус кўрсатдилар. Магазинда сабзавот ва мевалар, қуруқ мевалар, миллий совға буюмларини харид қилиш мумкин.

Суратда: магазиннинг ташқи кўриниши.

Ш. АЛИМОВ фотоси (ЎзТАГ).

• СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ

МЕДАЛЛАР ШОДАСИ

Мухлислар умид боглаган, мутахассислар ишонган олимпиадачининг кутилмаганда панд бериши, «истар-истамас» рўйхатга киритилган спортчининг олтин медалли бўлиб, зафар қучиши катта мусобақа тасодифлари сирасига киради. Шунга ўхшаб, болгариялик оғир атлетикачи Митко Граблевнинг Олимпиада чемпиони бўлгани ҳақида хушхабар тарқалганди. Лекин олтин медаль бу спортчига қимматга тушди. Боиси, у медицина кўригидан муваффақиятли ўтолмади. Врачлар унинг организмида фуросемид препарати кўпроқ эканлигини аниқлашди. Спортчига нотабиий куч-ғайрат бахш этувчи бундай модданинг «хосияти» туфайли М. Граблев чемпионликдан маҳрум бўлди. Халқаро Олимпиада комитети медицина комиссияси уни ўйиндан чиқаришга қарор қилди.

Болгария Олимпиада делегациясининг раҳбарлиги ўзининг ортиқча вазнини тегишли талабга мослаштиришга уринган болгар оғир атлетикачисининг йўл қўйган хатосини эътироф этди. Қоидани бузган М. Граблев Олимпиадани ташлаб, Ватанига жўнаб кетадиган бўлди. Медицина комиссияси шунингдек, спортчиларни жиддий текширишни давом эттириб, австралиялик бешкурашчи Александр Жеймс-Уотсонни ҳам ўйиндан четлаштиришга қарор қилди. Маълум бўлишича, бу спортчида кафеин меъёридан кўп экани аниқланди.

Тасодифан юз берган бундай воқеалар совет спортчисига омад келтирди. Вазни 56 килограммгача бўлган полвонлар қатори баҳслашган оғир атлетикачи Оксен Мирзоянга Олимпиаданинг олтин медали бериладиган бўлди. Халқаро оғир атлетика федерацияси шу вазнда чемпионликни бой берган болгар спортчиси М. Граблевнинг медали совет спортчисига тегишли эканини эълон қилди. Шу вазнда курашган хитойлик Хэ Инцян билан Лю Шоубинюларга кумуш ва бронза медаллари бериладиган бўлди.

Умуман, ўтган кунги мусобақалар спортчиларимизга шуҳрат келтирди. 18 комплект медалдан 6 та олтин медали совет олимпиадачиларига насиб этди. О. Мирзоянникини ҳисоблаганда бу рақам 7 тага етди. Жумладан, велотрек пойгасида муваффақият қозонган Умарас Гинтаутас тўрт километрга қувлашмани ўрнига қўйди. Унинг шарафига Совет Иттифоқи гимни садолари таралди. Совет гимнастикачиларининг катта зафари терма командамиз мавқеини мустаҳкамлашга катта ҳисса қўшди. Гимнастикачиларимиз шахсий ҳисобда ҳам бўш келишмади. Владимир Артемев Олимпиаданинг мутлақ ғолиби бўлди. У кўпкурашда 119, 125 балл тўплади. Унинг командадошлари Валерий Люкин билан Дмитрий Билозерчев кумуш ва бронза медалига эга бўлишди.

Чалқанча сузиш устаси Игорь Полянский кўпчиликнинг ишончини оқлади. 21 баҳорни кўрган бу спортчи 200 метрли масофага бир минут 59, 37 секунд вақт сарфлаб, олимпиада чемпиони бўлди. У билан мусобақаларда кўпинча иккинчи ўринни эгаллаб келаётган Европа чемпиони, собиқ жаҳон рекордчиси тошкентлик Сергей Заболотнов тўртинчи ўрин билан қаноатланишга мажбур бўлди. Олдинда эса 100 метрли масофа бўйлаб сузишлар турибди. Ҳар иккала спортчимизга қизғин курашда муваффақият тилаймиз.

Классик кураш беллашувларида яна чемпионлар маълум бўлди. Ленинаканлик Лион Жулфалакян вазни 68 килограммгача полвонлар билан беллашувда, москвалик Михаил Мамиашвили 82 килограммгача бўлган спортчилар орасида ҳамда олимпиаданинг очилишида совет байроғини кўтариб ўтган Александр Карелин 130 килограммгача бўлган атлетикачилар сафида ғалаба нашидасидан баҳраманд бўлди. Тбилисилик Вахтанг Ягорашвили эса замонавий бешкураш бўйича ғолиблик супасининг учинчи поғонасига кўтарилди.

Футболчиларимиз ҳам саралаш ўйинларини муваффақиятли ўтказиб, чорак финалга йўлланма олишди. Терма командамиз АҚШ футболчиларини 4:2 ҳисобида енгиб, жами очколарини бештага етказди. Энди улар 25 сентябрь куни Австралия командаси билан чорак финал учрашувини ўтказишади. Шундан қилиб, совет олимпиадачилари бугунгача 28 та (14 та олтин) медаль тўплаб, норасмий умум команда ҳисобида пешқадамлик қилишмоқда. ГДР командаси 19 та (6 та олтин), АҚШ 13 та (5 та олтин) медаль билан иккинчи ҳамда учинчи ўринларда бормоқда. Бугун спортчилар энг кўп — 30 комплект медаль учун баҳс юритадилар. Қайиқ ҳайдаш, енгил атлетика, бокс каби мусобақаларга мухлисларда қизиқиш катта.

Ҳ. НОСИРОВ.

ОЛИМПИАДА КЎЗГУСИ

ЭСДАЛИК МЕДАЛЛАРИ

◆ Олимпиада ўйинлари ташкилотчилари эсдалик медалларини тайёрлашди. Куни кеча бундай медаллар Олимпиада шаҳарчасининг барча аҳолисига топширилди: 160 Миллий Олимпиада комитетининг барча вакилларига эсдалик медаллари тегди.

КУНИГА 150 МИНГ САҲИФА

◆ Мусобақалар ўтаётган жойлардаги ахборот марказларида иш қизғин. Турли хил протоколлар, рўйхатлар ва бюллетенлар нашр этилаётир. Бундай материалларнинг умумий ҳажми кунига 150 минг саҳифага тўғри келмоқда.

ЎЙИНДАН ЧИҚАРИЛДИ

◆ Ҳаваскорлик бокси халқаро уюшмаси — АИБА ўзининг шошилинч йиғилишини ўтказди. Бунда Жанубий Кореянинг 5 расмий вакили ва техник хизматчисининг мусобақа шиорига зид хатти-ҳаракатлари кўриб чиқилди. Маълумки, мусобақадан сўнг улар Янги зеландиялик судья Кейт Уолкерни рингда таъқиб этиб, калтаклашгача бориб етишган. Майдон эгаларининг жанжалкаш вакиллари Олимпиада ўйинларида қатнашишдан четлатилди.

АИБА президенти Анвар Чоудри Жанубий Корея делегациясининг норозилигини уюшма рад этганлигини маълум қилди. Жанубий Корея боксчиси мусобақадан сўнг норозилик билдириб, рингда 67 минут қолди. У бундай ҳаракатига муносиб жазо олди: боксчи ўйинларда қатнашишдан маҳрум этилди.

ТЕННИСЧИЛАР ЭЪТИРОЗИ

◆ Теннис майдонларининг жиҳозланиши айрим спортчиларга маъқул келмаяпти. Радиошарҳловчилар хоналари мусобақа майдонларига жуда яқин жойлашган. Айни пайтда мусобақа тўпларининг сифатига ҳам эътирозлар билдирилмоқда.

• *Шахмат бурчаги*

Халқаро арбитр М. МУҲИДДИНОВ бошқаради.

Ўрнимни ёшроқ шахматчи эгаллайди

70 кун давом этган машаққатли курашлардан сўнг жаҳон чемпионлигини ўз қўлида сақлаб қолган Гарри Каспаров Севильяда ўтказилган матбуот конференциясида (1987 йил 19 декабрь) бўлғуси харифи ҳақидаги саволга жавоб берар экан, тож талабгорлари орасида энг кучлиси ҳозирча Карповлиги, бироқ олдинда ҳали уч йил борлигини айтган эди...

Тож талабгорлари аниқланиб, тўртта чорак финал матчда кимлар куч синашиши белгилангач, Каспаров чет эл сафарига отланди. Франциянинг Канн шаҳридан туриб замонавий компьютер ва сунъий ер йўлдошлари воситасида беш қитъа ёш шахматчиларига «дарс айтгани»ни қисқача ҳикоя қилган эдик. Жаҳон чемпиони у ердан Канада ва АҚШ сўнгра Швейцария ҳамда ГФРда қатор кўргазмали ўйинлар, лекция ва суҳбатлар ўтказиб, шахмат ривожига улкан фаолияти билан беқиёс ҳисса қўшиб қайтди.

«Сафар арафасида, — деб ҳикоя қилади «64-Шахматное обозрение» журнали бош редакторининг ўринбосари А. Рошаль, — мен шошилиб турган жаҳон чемпионига қўнғироқ қилишга журъат этдим: Севильядаги баҳоси ўзгарган-ўзгармаганлиги ҳамда англиялик Найжел Шорт ҳақидаги фикрини билишни жуда истардим.

— Йўқ, ҳозирча ўзгартирганим йўқ, — деди Каспаров. — Карповнинг амалий кучи зўрроқ, лекин Шорт чиндан шитоб билан парвоз қилмоқда. Бордию кучлар нисбати ўзгарадиган бўлса, бу фақат англияликнинг фойдасига бўлади. Тимман ҳам, Юсупов ҳам яхши шахматчи, бироқ Шорт улардан фарқли ўлароқ ҳозирча чинакамига калтак емаган, бинобарин, чунончи Карпов билан рақобатлашишда психологик жиҳатдан экс-чемпионнинг устунлигини сезмайди. Бундай натижани каромат қилишга ҳад этмаган бўлардим.

— Бўлмаса, бўлажак ягона тож талабгори билан бўладиган матчингизнинг прогнозичи?

— Ўрнимни ёшроқ шахматчи эгаллашини мен олдинроқ айтгандим.

— 1980 йили сиз ўсмирлар ўртасида жаҳон чемпиони бўлгандингиз, Шорт иккинчи ўринни эгаллаган эди. У сиздан икки ёш кичик.

— Йўқ. Мен бошқа авлодга мансуб бирон-бир шахматчини назарда тутяпман, Шорт эса, аслида менинг тенгқурим. Агар жаҳон биринчилиги учун бўладиган навбатдаги матч пайтида мен, чунончи, 1986 йилдагидек спорт формасида бўлсам Карповнинг ҳам, Шортнинг ҳам кўзини очирмайман. Шу билан бирга англиялик шахматчи реал имкониятларга эга эмаслигининг сабаби яна шундаки, у юксак даражада курашиш тажрибасига эга эмас ва тож талабгорлари ўртасидаги матчларнинг жаҳон чемпиони билан бўладиган матчдан фарқи нечоғли катталигини билмайди.

Гарри Каспаров нақадар қатъий фикр билдирганини кўриб турибсиз. Лекин айни чоғда унинг баҳоларида тож талабгорлари шаънига бирон-бир хунук ибора айтилди, деб бўлмайди. Карпов ҳам 1981 йили Меранода ўтган жаҳон биринчилиги матчидан сўнг бўлғуси харифи ҳақида худди шундай объектив ва дангал фикрларни айтган эди. Иккала ҳолда ҳам чемпионларнинг ўзига бўлган ишончи ҳайратга солади кишини. Уларнинг шахматдаги ва инсоний кучини белгиловчи муҳим нарса ҳам шу ишонч эмасмикин?

Май ойининг иккинчи ярмида Голландиядаги жаҳон экс-чемпиони, профессор Макс Эйве (1901-1981) хотирасига бағишланган анъанавий мусобақада Г. Каспаров, А. Карпов ва шу ерлик икки гроссмейстер Я. Тимман билан Ван дер Виль иштирокида тўрт даврали матч-турнир зўр қизиқиш уйғотди.

КИТОБ ЖАВОНИНГИЗГА

Ўзбекистон ССР «Фан» нашриёти қуйидаги китобларни ўзбек тилида босмадан чиқарди.

И. Қосимов. Наманган воҳасининг суғорилиш тарихидан. 120 бет. Баҳоси 1 сўм 30 тийин.

Китобда археологик, этнографик ва архив ҳужжатлари асосида ҳамда газета ва журналларда босилган, шунингдек бошқа материаллар ёрдамида Наманган воҳасининг суғорилиш тарихи баён қилинган.

Н. Маҳкамов. Адабий норма ва плеоназм. 96 бет. Баҳоси 1 сўм.

Монографияда плеоназмнинг турлари, типларга бўлиниши, вужудга келиш сабаблари илмий таҳлил қилиниб, уларнинг нормал ва нонормал ҳолатлари кўрсатиб берилган.

Ў. Жалолова. Билим — хазина, ахлоқ — фазилат. 48 бет. Баҳоси 10 тийин.

Китобчада антик ва Шарқ мутафаккирларининг билим ва ахлоқ ҳақидаги фикрлари келтирилган, шунингдек марксча-ленинча этиканинг ахлоқ ва билимга диалектик ёндашуви бугунги қайта қуриш, ошкоралик замирида таҳлил этилади.

Ў. Отамирзаева. Янги урф-одатлар. 56 бет. Баҳоси 10 тийин.

Рисолада эски, зарарли ўзбек урф-одатларининг турмушимиздан секин-аста чиқиб кетаётгани, уларнинг ўрнига янги, замонавий урф-одатлар кириб келаётгани ҳақида фикр юритилган.

Авторлар коллективи. Ҳақиқат ва бидъат. 60 бет. Баҳоси 15 тийин.

Китобчада диннинг пайдо бўлиш тарихи, турли «муқаддас» мозор ва «қадамжой»ларнинг вужудга келишидан баҳс этувчи ҳамда ўзларини «пир», «авлиё» этиб кўрсатган айрим шахсларнинг асл кирдикорлари очиб берилган мақолалар жамланган.

Н. Мирзаев, Р. Мўминова. Сурункали алкоголизм — касаллик ва жиноят. 35 бет. Баҳоси 10 тийин.

Китобчада ичкиликка мунтазам ружу қўйишнинг зарарли оқибатлари, сурункали ичкилик ичиш туфайли социалистик турмуш тарзи, ишлаб чиқариш ва яшаш тартиб-қоидаларига амал қилмаётган шахслар билан тушунтириш ишлари олиб боришда нималарга кўпроқ аҳамият бериш лозимлиги тўғрисида сўз боради.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Ўзбекистон ССР Халқ таълими министрлигининг

15-ЎРТА ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

қуйидаги ихтисосликлар бўйича

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Билим юртини битирганларга умумий ўрта маълумот ҳамда қурувчи касбини эгаллаганлиги тўғрисидаги диплом берилади.

Билим юртида ўқиш муддати 3 йил. Бу муддат узлуксиз иш стажига қўшиб ҳисобланади.

БИЛИМ ЮРТИГА 15 ЁШГА ЕТГАН ВА УНДАН КАТТА 8-СИНФ МАЪЛУМОТИГА ЭГА БЎЛГАН ЙИГИТ ВА ҚИЗЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

10-синф маълумотига эга бўлганлар Совет Армияси сафидан запасга бўшатилган ёшлар учун бир йиллик таълим олиб бориладиган группалар ташкил этилади.

ЎҚИШ ЎЗБЕК ВА РУС ТИЛЛАРИДА ОЛИБ БОРИЛАДИ.

БИЛИМ ЮРТИ «СРЕДАЗТРАНССТРОЙ» ТРЕСТИ УЧУН ҚУЙИДАГИ ИХТИСОСЛИКЛАР БЎЙИЧА КАДРЛАР ТАЙЁРЛАЙДИ: **автоматика, телемеханика ва алоқа воситалари, метрополитен ва темир йўл транспорти электр монтажчилари, юқори кучланишли ҳаво линиялари монтажи бўйича электр монтажчилар, электр-газ пайвандчи-монтажчилар, слесарь-сантехник, ғишт терувчи-монтажчи, бўёқчи-сувоқчи, қурувчи-бўёқчи** (бадиий безак бўйича), **плиткачи-пардозловчи.**

6 ойлик ўқишга Совет Армияси сафида хизматни ўтаб қайтганлар қабул қилинади.

Ихтисосликлар бўйича қуйидагича стипендия тўланади: электр-монтажчига — 90 сўм, электр-газ пайвандчи, бўёқчи-сувоқчи, дурадгор, ғишт терувчи-бетончи, йўл монтёрига — 75 сўм.

Бир йиллик ўқиш учун: темир йўл ва метро бўйича сигнализациялаш, марказлаштириш, блокировкалаш бўйича монтёр, электр-газ пайвандчи, бўёқчи, дурадгор, ғишт терувчи-пардозловчиларга 75 сўм стипендия тўланади.

Билим юрти СССР давлат банкининг Тошкент шаҳар Жамғармалар банки учун мутахассислар, электроникани ўрганадиган контролёр-кассирлар, бухгалтерлар тайёрлайди. Ўқиш муддати — 1 йил, 70 сўм стипендия тўланади.

Бадиий ҳаваскорликка мойиллиги бўлган ёшлар бўёқчилар ва дурадгорлар группасига киритилади. Бу группаларда улар наққошлик ва ёғоч ўймакорлиги билан ҳам шуғулланадилар.

Билим юртида эркин кураш ва самбо бўйича спорт секциялари ишлаб турибди.

Ўқувчилар 3 маҳал овқат, кийим-кечак ва махсус кийим билан таъминланади, шунингдек, ишлаб чиқариш практикаси вақтида уларга иш ҳақининг 50 проценти тўланади. Бошқа шаҳардан келганлар бепул ётоқхона билан таъминланадилар.

Трестга юборилган битирувчилар темир йўл транспорти ходимлари учун белгиланган имтиёзлардан фойдаланадилар.

Аълочи ўқувчилар олий ўқув юртларига конкурсдан ташқари юборилади.

Ўқишга кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни олиб келишлари ёки почта орқали юборишлари мумкин: директор номига ариза, таржимаи ҳол, туғилганлик тўғрисидаги гувоҳнома ёки паспорт, маълумоти тўғрисидаги гувоҳнома ёки аттестат, турар жойдан справка, 286-форма медицина справкаси, 5 дона фотосурат (3х4 см. ҳажмида).

ЭСЛАТМА: «Средазтрансстрой» трестида ишлайдиган битирувчилар қуйидаги имтиёзлардан фойдаланадилар: темир йўл транспортида бепул юриш, кўчиб юриб бажариладиган ишлар учун иш ҳақига 30 процент қўшимча, сувсиз чўл районларида ишлаганлиги учун иш ҳақига 20-30 процент қўшимча, нормага мувофиқ бепул махсус кийим-бош, трест ётоқхонасида пул тўламай яшаш, йиғма уйлардан турар-жой майдони берилади, капитал уйларда турар жой майдони навбатсиз берилади. Совет Армияси сафида хизматни ўтаб қайтганларга ва ёш оилаларга бир вақтнинг ўзида хўжалик юритиш учун нафақа берилади.

Адрес: Тошкент шаҳри, 182-алоқа бўлими, Ҳамза райони, Слоним кўчаси, 113-уй (48, 80-автобуслар; 2, 23-трамвайларнинг «Котельная» бекати; 15, 26, 61-автобусларнинг «Иззат» бекати). Телефон: 96-17-61.

ТОШКЕНТ ТЕМИР ЙЎЛ ТРАНСПОРТИ ИНЖЕНЕРЛАРИ ИНСТИТУТИ
вакант вазифаларга
КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Эксплуатация-техника бўлими бўйича бошлиқ ва катта инженер;

Маъмурий-хўжалик ишлари бўйича проректор ёрдамчиси;

Ўқув бўлими бўйича мудир.

Конкурс муддати — 30 сентябргача.

Ҳужжатлар институт ректори номига қуйидаги адресга жўнатилсин: 700045, Тошкент шаҳри, Оборонная кўчаси, 1-уй.

●

МАРКАЗИЙ «ПАХТАКОР» СТАДИОНИДА
26 СЕНТЯБРЬ СОАТ 19.00 ДА
СССР 51-чемпионати учун «ПАХТАКОР» (Тошкент) — «МЕТАЛЛУРГ» (Запорожье)
1-лига командалари ўртасида

ФУТБОЛ

ТАНАФФУС ВАҚТИДА СПОРТ-БУЮМ ЛОТЕРЕЯСИ ЎЙНАЛАДИ.

Серияларнинг номерлари 048001 дан 050000 гача.

Коллектив бўлиб тушиш учун буюртмалар қабул қилинади.

Билетларни ўз вақтида сотиб олинг.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аппаратининг партия ва касаба союз ташкилотлари масъул ходим Т. П. Худойбергановга отаси

Пўлат ХУДОЙБЕРГАНОВнинг

вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

Ўзбекистон ССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитети Ўзбекистон телевидениесининг илмий-оммабоп ва ўқув кўрсатувлари бош редакциясининг бош редактор ўринбосари Ж. М. Болтаевга отаси

Миржалол БОЛТАЕВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент давлат педагогика институти ректорати, партия ва касаба союз ташкилотлари ҳамда умумий педагогика кафедраси коллективи шу кафедра доценти С. Н. Нурматовга онаси

Робия ҚОСИМОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

• *Тингланг, томоша қилинг*

24 СЕНТЯБРЬ, ШАНБА

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.00 — XXIV ёзги Олимпиада ўйинлари. 10.00 — Пропагандистлар куни. 10.30 — Ҳайвонот оламида. 11.30 — 1988 йил қўшиқлари. 11.45 — Халқаро панорама. 12.45 — Қишки вақтга ўтиш. 12.55 — XXIV ёзги Олимпиада ўйинлари. 16.30 — «Севишганлар». Бадиий фильм. 17.55 — XXIV ёзги Олимпиада ўйинлари. 21.00 — Время. 21.35 — Қайта қуриш прожектори. 21.50 — XXIV ёзги Олимпиада ўйинлари. 00.45 — Янгиликлар.

МТ-II. 8.30 — Гимнастика. 8.50 — Фильм-концерт. 9.15 — Ҳаракат хавфсизлиги учун. 9.20 — Ҳужжатли фильм. 9.55 — Рига камер хори куйлайди. 10.25 — Ҳужжатли фильм. 10.45 — Икки фортепьяно учун композиция. 11.00 — XXIV ёзги Олимпиада ўйинлари. 13.30 — «Урушнинг тўртинчи йили борарди». Бадиий фильм. 14.50 — Мультфильм. 15.00 — «Хилватдаги турмушдан саҳналар». 17.20 — Телевизион музикали абонемент. 18.20 — «Оқ либосдаги аёл». Бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар. Танаффусда — Хайрли тун, кичкинтойлар! 21.00 — Время. 21.35 — Қайта қуриш прожектори. 21.45 — «Тарсак». Бадиий фильм. 23.15 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 9.00 — «Ассалому алайкум». 10.30 — Даволаш физкультураси. 10.40 — Ёшлик. 11.10 — Оналар мактаби. 11.40 — Ҳужжатли экран. 12.40 — Китоб дўстлари. 13.15 — Мактаб ислоҳоти—ҳаётга! 13.50 — Замандас. 14.50 — Касаба союз ҳаёти. 17.40 — Тенгдошлар. 18.25 — Эстрада калейдоскопи. 19.30 — Бугун — пропагандистлар куни. 20.00 — Ахборот. 20.15 — Комсомол прожектори. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Катталар учун мультфильм. 21.00 — Время. 21.35 — Қайта қуриш прожектори. 21.50 — «Шарқ юлдузи» журнали саҳифаларида. 22.35 — Пахтакорлар учун кечки музикали программа.

УзТВ-II. Душанба. 18.00 — Болалар учун концерт. 18.35 — Мультфильм. 18.45 — Жаҳон бир ҳафта ичида. 19.00 — Новости. 19.20 — Спектр. 20.00 — Ахбор. 20.20 — «Насиҳат». Теленовелла. 21.00 — Негатив. 22.35 — «Агар мен севиб қолсам...» Бадиий фильм.

РАДИО

Биринчи программа. 8.30 — Ўзбек халқ қўшиқлари. 9.30 — Танишинг: янги овозлар. 10.15 — Гулшан. 11.30 — Ёшлик. 12.10 — Строитель Узбекистана. 12.30 — М. Ҳасанова ва М. Йўлдошев куйлайди. 12.50 — Шеърий лаҳзалар. 13.00 — Ўзбекистон чорвадори. 13.30 — Хатларингизни ўқиб... 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш. 15.30 — Болалар учун ҳикоя. 16.00 — Ветеранлар сўзлайдилар ва ёзадилар. 17.00 — Мусиқа ва саҳна. 18.15 — Фан уфқлари. 18.30 — Ижодиёт оламида. 19.20 — Ёшлик. 19.50 — Халқаро кундалик. 20.15 — XXIV ёзги Олимпиада ўйинларида. 21.00 — Шанба оқшомида. 22.40 — XXIV ёзги Олимпиада ўйинларида. 23.00 — Оқшом тўлқинларида.

Редактор **Л. ҚАЮМОВ.**

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
(«Советский Узбекистан»)
Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР
Издается на узбекском языке

Редакция адреси: 700083, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Хатлар ва оммавий ишлар бўлими телефонлари — 33-21-43, 32-53-16, 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06.

Р — 10987. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. А. — 220. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12